

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

З М І С Т

Д-р П. Мірчук — Пора на крок вперед	1
Максим Орлик — Соціологічні основи українського націоналізму	3
Е. М. — 1922 — 1962	7
Д-р М. Купнір — Світ і Україна	10
І. Білинський — VII Світовий Конгрес СУМ	12
Слава Стецько — Карл Маркс проти російського імперіалізму	14
Василь Гальченко — Енциклопедійні фальшивники	16
Михайло Островерха — Лемент Рідної Землі	18
Р. Кухар — Дещо про македонську поезію	19
Ікер — Мученикам пера	21
В. Барка — Книга оповідань М. Понеділка	22
** — З преси і життя	25
— З нашого життя	26
— З листів до Редакції	28
П. Добрівлянський — „Україна в другій світовій війні”	29

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

STATEMENT REQUIRED BY THE ACT OF AUGUST 24, 1912, AS AMENDED BY THE ACTS OF MARCH 3, 1933, JULY 2, 1946 AND JUNE 11, 1960 (74 STAT. 208) SHOWING THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, AND CIRCULATION OF

VISNYK — THE HERALD published monthly at New York, N. Y. for Oct. 1 1962.

1. The names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc. 315 E. 10th St., New York 9, N. Y. Editor Dr. Stephan Halamay, 315 East 10th Street, New York 9, N. Y. Managing editor — none. Business manager John Wynnyk, 315 East 10th St., New York 9, N. Y.

2. The owner is: (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and addresses, as well as that of each individual member, must be given).

Name: Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc. 315 East 10th Street, New York 9, N. Y. (no stock holders) — Principal Officers: Eugene Lozynskyj, President, 48½ East 7th Street, New York 3, N. Y., Dr. Stephan Halamay, Secretary, 315 East 10th Street, New York 9, N. Y., John Wynnyk, Treasurer, 315 East 10th Street, New York 9, N. Y.

3. The known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state). Name: none.

4. Paragraphs 2 and 3 include, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting; also the statements in the two paragraphs show the affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner.

5. The average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the 12 months preceding the date shown above was: (This information is required by the act of June 11, 1960 to be included in all statements regardless of frequency of issue) 21,634. Dr. Stephan Halamay, Editor in Chief. Sworn to and subscribed before me this 10th day of October 1962. Anthony Shumeyko, Notary Public, State of New York No. 41-3652325. Qualified in Queens County Cert. filed with New York Co. Clerk, Term expires March 30, 1963. (Seal), Anthony Shumeyko (Signature).

КОЛЯДА НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД 1962

(Продовження з попереднього числа)

ВІДДІЛ ООЧСУ АМСТЕРДАМ

Листа ч. 327. Збірщики: О. Пащак і С. Когут.
По \$15.00 — 15-ий Відділ ООЧСУ.
По \$5.00 — Мирон Свідерський.
По \$4.00 — Петро Мажак.
По \$3.00 — Осип Пащак.
По \$2.00: Дмитро Олійник, Матвій Мелешко, Іван Пилипів, Николай Гулягрозький, Константин Стефінів, о. Лев Ліщинський, Семен Когут, Семен Гнатківський.
По \$1.00: Володимир Вересюк, Василь Барабаш.
Листа ч. 326. Збірщики: Г. Ільницький і І. Пастернак.
По \$5.00 — Іван Коваль.
По \$2.00 — Марія Сайсик.
По \$1.00: Іван Пастернак, Марта Паращук, Василь Селедець, Григорій Ільницький, Теодор Федаш, Мирослав Юрчук, Сидор Нагрибецький, Мирослав Кривулич, Петро Зеніч, Василь Ільницький, Петро Стадник, Михайло Гукевич.
Листа ч. 330. Збірщики: В. Варшона й І. Мандро.
По \$2.00 — Іван Мандро.
По \$1.00: Василь Мельник, Осип Вдовичин, Іван Семчук, Володимир Варшона.

ВІДДІЛ ООЧСУ БАЙОН

Листи чч.: 331, 332, 333, 334, 335.
По \$11.00 — М. Писарський.
По \$10.00: С. Домарецький, М. Солонинка, М. Драбанчук, В. Вінтонів, М. Голубець, М. Пукас, М. Шкодин, М. Сірий, Український Народний Дім.
По \$6.00 — К. Капец.
По \$5.00: Отець Ю. Паздрій, Я. Сірий, І. Лабай, В. Когут, М. Шишка, М. Івасюта, М. Хмельницький, Д. Чиж, М. Дворський, М. Згоба, В. Іванишин, В. Фесьо, С. Думський, В. Шклярський, В. Сірий, З. Сірий, В. Сірий, І. Бахурський, М. Букшований, Д. Войчук, М. Пилипчій, Я. Шеремета, А. Пахолок, М. Кудибин, В. Новицький, М. Солонинка, М. Кормелюк, В. Савран, В. Гупаловський, И. Комарницький, С. Зелінський, П. Шкапяк, В. Шемлій, В. Білик, В. Драган, М. Сорочин, 16-ий Відділ ООЧСУ.
По \$4.00: М. Дилетчук, В. Швидко, В. Гальма.
По \$3.00: В. Федорик, В. Кравчук, М. Гісь, С. Якимець, С. Тріска, І. Ванько, Т. Музичка, І. Кормелюк, Л. Федак, М. Білик, Я. Клапко, В. Ошуст, В. Смерека.
По \$2.00: Я. Лаврів, М. Волошин, В. Козак, І. Антош, М. Зарічний, В. Петрінчак, К. Білик, І. Шкапяк, П. Юрчишин, А. Букшований, В. Воронкевич, С. Готра, Т. Драганчук, І. Язвїнський, Ю. Грабовецький, А. Пасечняк, Г. Стасюк, М. Драган, Д. Воробець, С. Воробець, І. Скоблик, П. Залський.
По \$1.00: Д. Липовий, В. Грушка, М. Русинко.

ВІДДІЛ ООЧСУ МІННЕАПОЛІС

Листи чч. 351 і 358.
По \$25.00 — К. Чіхрай.

(Продовження на 32-ій стор.)

ВІСНИК

В 20-ЛІТТЯ УПА

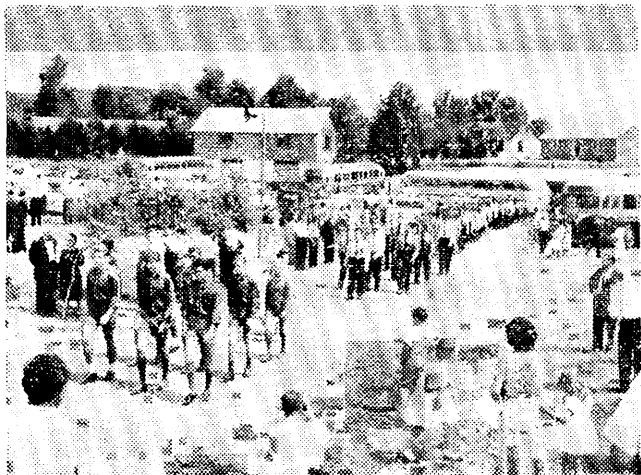
Д-р Петро Мірзук

ПОРА НА КРОК ВПЕРЕД

Що ж таке УПА?

Збройна боротьба Української Повстанської Армії проти гітлерівської Німеччини давала українській політичній еміграції, що після другої світової війни опинилася поза межами України, могутній аргумент і для того, щоб розтощувати ним всі ворожі інсинуації й обвинувачування українців у співпраці з гітлеризмом, і для того, щоб еміграція могла цим захищати саму себе перед видачею альянтами

характеру нового вмаршу московських армій в Україну, як акту імперіалістичної агресії. Тому, — здавалося, — кожна грамотна політично українська людина, що опинилася на чужині і тут стала до праці в користь української визвольної справи, мала підхопити факт цієї протинімецької і протимосковської збройної боротьби Української Повстанської Армії і саме на ній та на тих політичних принципах, з яких виросла УПА, спирати всю свою політичну дію.

Марш сумівської і пластової молоді до відкриття пам'ятника Героям в 20-ліття УПА.

в руки большевиків як недавніх коляборантів, якими намагалися представити всіх українських емігрантів большевики. А протибольшевицька збройна боротьба Української Повстанської Армії, що прийшла на зміну протинімецької з моментом, коли гітлерівська Німеччина розлетілася, а большевицька Москва зайняла її місце в поневолюванні України, давала до рук української політичній еміграції могутній аргумент для виявлення дійсного

На диво і на жаль — дійсність виявилася інакшою: партійна засліпленість частини української політичної еміграції показалася такою сильною, що зуміла притемнити політичне думання дотичних одиниць в застрашуючих розмірах. Діячі різних опортуністичних партій, що — після свого небуття або неславного буття на рідних землях в умовинах важкої ворожої окупації в періоді другої світової війни — відновили на еміграції своє існування, підійшли до оцінки Української Повстанської Армії, як і до всіх інших явищ нашого збірнотного життя, з виключно партійницьким мірилом: чи це явище зродилось з ініціативи нашої партії, чи воно залишається під нашою контролею, яку користь дає воно нашій партії? Змірявши ж УПА і її боротьбу таким партійницьким мірилом, діячі усіх еміграційних партій, ворожих до українського революційно-визвольного націоналістичного руху, визнали Українську Повстанську Армію своїм партійним ворогом.

Прийшовши до такого висновку, оті еміграційні діячі постановили застосувати в своїй партійницькій боротьбі проти УПА засіб, що його здавна стосують супроти української нації окупанти України: заперечування самого

існування. „Нет, не било і бить не может” — стало основною засадою політичної боротьби Москви, — так само, як і Варшави, — з українським державницьким рухом: „Не було, нема і не може існувати” — стали твердити на взір того різні наші емігрантсько- партійні діячі про УПА в перших роках після другої світової війни. От тому то ми й були свідками такого безмежно жалюгідного факту, що в той самий час, коли на Українських Землях тисячі найкращих синів України в рядах і під прапорами Української Повстанської Армії кривавились в нерівному, героїському змагу з червоно-московськими наїзниками, еміграційні партійні політикани устами свого гідного репрезентанта Панаса Феденка на форумі Української Національної Ради питали українських націоналістів: „А чи та ваша УПА потрапила вже досі зрізати там, в Україні, хоча б один телеграфічний стовп?” Замість капіталізувати морально-політичні здобутки УПА для всеукраїнської справи на зовнішньому і внутрішньому відтинках „діячі” цієї категорії стали пристрасно переконувати чужих і своїх поза Україною, що УПА — це тільки вигадка бандерівців, УПА існує лише в уяві в таборах ДіПі”.

Польське і московське „нет, не било і бить не может” виявилось безсилим закрити перед світом правду про існування і змагання української нації. Так само безсилим виявилось і емігрантсько-партійницьке „немає, ніколи не було і не може існувати в умовинах большевицької окупації УПА”. Гомін довголітньої героїської боротьби Української Повстанської Армії прорвався крізь залізну заслону. Світ довідався правду, бо заговорили про ту боротьбу й самі наші національні вороги, яким найбільше залежало на заперечуванні її існування.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

Сьогодні вже ні одна із українських партій чи „середовищ” на еміграції не заперечують факту широкої, довголітньої протинімецької і протимосковської збройної боротьби українського народу в рядах Української Повстанської Армії.

Українська Повстанська Армія зродилася як плянова політична дія, що становить нерозривне звено державницько-визвольної боротьби українського народу; з моментом постановня на українських землях нової політичної ситуації у висліді вибуху німецько-большевицької війни український народ задекларував Актом 30 червня 1941 р. своє становище — своє тверде, незмінне рішення жити вільним життям у своїй самостійній соборній державі і своє право єдиного законного суверена української землі. З цього й зродилася в дальшому розвою подій Українська Повстанська Армія, як збройне рам'я українського народу для оборони відновленої державности, і її збройна боротьба проти гітлерівської Німеччини і проти червоної Московщини як поневолювачів українського народу.

Українську Повстанську Армію — і як цілість, і як кожний окремих її відділ — організували глибоко-ідейні і політично зрілі члени українського визвольного руху з ідейно-політичних мотивів. В кожному окремому випадку це були одиниці, відомі зі своєї революційної діяльності в рядах ОУН вже до моменту постановня УПА, одиниці, переслідувані жорстко кожним окупантом за їхню політичну діяльність в користь української справи.

Тому Українська Повстанська Армія від самого початку, від своїх першочинів виступає з чітким, виразним ідейно-політичним обличчям, з якими бойовими кличками: „За Самостійну, Соборну Українську Державу!” „Проти кожного окупанта України!” „За свободу народів і свободу людини!”

Це правда, що під німецькою окупацією існувало на терені Полісся-Волині деякий час теж кілька інших невеличких збройних загонів, не пов'язаних ні організаційно, ні під ідейно-політичним оглядом з революційним українським націоналістичним рухом. Але ж вони, ті загони, ні організаційно, ні, тим більше, під ідейно-політичним оглядом нічого спільного не мали з Українською Повстанською

СВІТОГЛЯДОВІ ПРОБЛЕМИ

Максим Орлик

УКРАЇНСЬКА ДУХОВІСТЬ ТА СВІТОГЛЯД НА ТЛІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Соціологічні основи українського націоналізму

(Продовження)

Український націоналізм розуміє життя як одну інтегральну, органічну цілість. Різні ділянки й форми суспільного життя, як культура, цивілізація, господарство, соціальне і родинне життя, держава, виховання — це лише різні природні форми, різні сторони одної інте-

гральної цілості. А найвищим типом такої цілості є нація. Як з одного боку ті природні, різномодні форми й чинності суспільного життя впливають з інтегральної підстави-цілості й виражають її характер та волю істоту, так з другого боку взаємно й нерозлучно вони до-

Армією, яка під командуванням ген. Тараса Чупринки — Романа Шухевича вкрилася безсмертною славою в героїських боях проти німецьких і проти московських окупантів і ядро якої діє в змінених формах на Рідних Землях по сьогодні. Пов'язувати будь-як генезу і дію Української Повстанської Армії з тими загонами це те саме, що твердити, нібито армія Української Народної Республіки зродилася з повстанських загонів Махна і споріднених з ним „отаманів”, яким Симон Петлюра „перехопив ініціативу”. Найвищий час, щоб кожна українська людина усвідомила, що відризувати генезу і дію армії УНР від Акту 22 січня 1918 р., генезу і дію Української Галицької Армії від політичного Акту 1 листопада 1918 р., а генезу і дію Української Повстанської Армії від Акту 30 червня 1941 р. та нав'язувати їх до якихсь загонів Махна, Вітика чи Бульби — значить: поперше, фальшувати свідомо історію; подруге, зневажати і знецінювати українську армію даного періоду під ідейно-політичним оглядом.

Правдою є теж, що в окремих випадках в лавах УПА шукали захисту для себе одиниці, zagrożені персонально окупаційною адміністрацією з особистих причин. Але ж вони були тільки краплями, що впадали до горючої лямпадки і або підсилювали вогонь лямпадки, якщо виявлялися краплями оливи, або відприскували від полум'я, якщо виявлялися краплями води: такі одиниці додатково підсилювали ряди УПА, якщо зуміли викресати в своїй душі ідейну настанову й вирости політично, або, якщо виявлялись неспроможними на те, скоро відпадали від УПА.

Пора зрозуміти цю історичну правду про УПА кожній українській людині. Пора, щоб і всі еміграційні „патріоти партії” зробили врешті крок вперед під цим оглядом, зрозумівши, що всяке підтасовування генези УПА під якісь отаманські загоони є фальшуванням історії, знецінюванням та принижуванням Української Повстанської Армії, що наносить моральний удар честі української нації та ідейний удар державницькій традиції українського народу.

Історична правда, що Українська Повстанська Армія це національна, всенародня армія українського народу, означає: 1) що УПА виступила в бій не за якісь групові, партійні чи партикулярні інтереси, а за всенародні: за суверенні права української нації, за вільне життя всього українського народу в своїй незалежній Українській Державі, за краще життя кожної української людини; 2) що Українську Повстанську Армію визнає своєю весь український народ і тому в рядах УПА знайшлися найкращі представники всіх верств, всіх прошарків українського народу з усіх частин України.

Пора й на відтинку розуміння суті УПА та її боротьби зробити крок вперед: закинути всякий партійницький підхід і визнати однозгідно, що на питання „що ж таке УПА?” існує тільки одна відповідь:

Українська Повстанська Армія — це збройне рам'я української нації в її боротьбі в час другої світової війни і після неї за свої суверенні права, заманіфестовані політичною декларацією — Актом 30 червня 1941 року.

повнюються, — всі ділянки суспільного життя повинні бути інтегрально зв'язані спільними цілями, завданнями, спільними цінностями й бути підпорядковані цілості. Кожна подія, кожний процес, кожна чинність будь-якої ділянки індивідуального, духового, культурного, релігійного, морального, господарського, політичного життя впливають на інші ділянки й на стан цілості. Знову ж від стану й розвитку цілості залежить розвиток поодиноких ділянок, верств і людей. З такого ствердження природи суспільного життя виводимо підстави й розвоєві засади суспільного життя:

1. Засади інтегральності, нерозлучної єдності суспільного життя та зрізничкованості чинностей і потреб, розподілу праці (закон інтеграції та індивідуалізації й диференціації).

2. Засада природної тягlosti суспільного розвитку і оригінальності, постійних змін, руху, активності, творчості, поривів і боротьби (динаміка суспільного життя).

Націоналізм розуміє суспільне життя як інтегральну, біопсихологічну й духово-моральну єдність, розвоєву тягlosti і постійну активність у творчому ставанні. Український націоналізм будує суспільне життя на засадах інтегралізму й індивідуального активізму. Український націоналізм виключає штучні, неприродні, відірвані від життя доктрини й погляди, як механічний індивідуалізм, що розтинає живе одноціле тіло на поодинокі, відділені одна від одної ділянки та одиниці-атоми й їх механічно сумує.

Далі — націоналізм виключає механічний колективізм, що на місце поодиноких, механічно пов'язаних спільними інтересами атомів-одиниць ставить їх механічну суму — колектив, немов механічно-економічну цілість-фабрику, зв'язану спільністю класових інтересів. Індивідуалізм будує суспільне життя на абсолютній свободі й самовистачальності одиниць, що входять добровільно в суспільне життя на підставі мнимого суспільного договору (контракту), що проявляється в розумінні організації суспільно-політичного й державно-правного життя (в лібералізмі й демократії), соціально-економічного (в капіталізмі), індивідуалістичного виховання й етики і т. п., що атомізувало й розпорошувало суспільне життя, ослаблювало

природні, біопсихологічні й моральні спійла, сили родини, суспільности, нації, держави й силу особовости.

Соціалістичний колективізм хоче організувати суспільне життя на технічно-економічних підставах і матеріально-фізіологічних процесах. Техніка й економіка, закономірні зміни форм продукції й боротьба клас за розподіл матеріальних дїбр визначають зміст і форми суспільно-історичного розвитку, що відбувається на засаді суперечностей класових інтересів. Колективізм старається перетворити різnorodність і природню тягlosti суспільного життя в механічне стадо, механічний автомат.

Навпаки, націоналізм бачить істоту суспільного життя в біопсихологічній та духово-моральній інтегральності, нерозривній природній цілості, розвоєвій тягlosti й різnorodності чинностей та змагань. Націоналізм протиставляє механічному колективізму марксизму-більшевизму на місце фізично-хемічних процесів і гри матеріальних сил — силу і розвій життьових і духових сил; техніці — психобіологію, економіці — психовольові енергії, духово-моральні цінності й органічну єдність національного господарства, механіці — духово-суспільну активність і творчість, боротьбі класових інтересів — духово-моральну і суспільно-політичну єдність нації, діалектичному закономірі суперечностей економічно-класових інтересів — творче ставання і розвій біологічних, духових та національно-суспільних сил.

Націоналізм не нехтує значення техніки й економіки, тільки не ставить їх в основу життя. Признає належне їм місце в цілості суспільного життя, як витворам і знаряддю суспільного життя в цілі заспокоєння різnorodних людських потреб, як рiштованню для дальшої будови суспільного і культурно-цивілізаційного життя. Не машини й матеріальні сили творять і формують людське життя, людина, людська воля та творчий людський дух створили машини для своїх життьових потреб і дальшого росту. Чи ж розвиток культури не попереджав розвиток техніки?! Чи поодинокі технічні винаходи були б можливі без розвитку культури, науки й суспільного життя?! За більшою активністю суспільного життя йде розвиток культури та збільшення життьових потреб, а

з того постає потреба шукати нових форм розвитку життя й заспокоєння життєвих, не вузько-фізіологічних, потреб. Чи якийсь дикун додумається до винаходу парової машини, електрики, радіо, літака і т. д., коли все його життя, згідно з рецептою матеріялістів-марксистів, пристосовується до гри фізично-матеріальних сил і заспокоєння біологічних потреб і гри прастихії?! Бо їх суспільно-історична активність мала, а культурний рівень низький.

Також принцип клясових суперечностей і боротьби кляс за розподіл матеріальних дібр не є історично-творчим принципом життя. Навпаки, є він руйнуючим, реакційним. Чи ж не привели до упадку старовинний Рим надмірна матеріялізація, виявлення духово-моральних сил і життєвих енергій, клясові суперечності в боротьбі за матеріальні користі, погоня аристократії й купецтва за грошем і зиском, а пролетаріату, плебсу — за „панем ет цірцензес”, за дармовим хлібом і гульнею?! Чи замкненість феодалних кляс та каст і боротьба гноблених, наприклад, у часі тридцятилітньої війни, не доводили до розбиття й ослаблення поодиноких народів та держав і до культурно-цивілізаційного застою? Або чи кастовість і клясові суперечності в Індії чи Китаї не причинилися до політичного й культурного упадку квітучих колись країн? Або тепер. Чи не є ми свідками, як надмірна матеріялізація, погоня за зиском, клясові суперечності доводять до розкладу поодинокі народи й держави. Тому суспільне життя не сміє бути побудоване на технічно-матеріальній підставі, що доводить поодинокі народи до заникну й упадку, бо беруть верх найнижчі інстинкти. Природу й істоту суспільного життя бачимо в біологічних, психовольових енергіях, духово-моральних силах та вартостях і в активності та розвоєвій творчості життя. Чи ж підставу суспільного життя не становлять дрімучі психовольові енергії (інстинкти, пристрасті, пориви волі, почування, інстинкти росту й самозбереження, воля життя і т. п., що розбуджуються і розвиваються у відношенні до інших людей)? В такий спосіб суспільне життя набирає динамічного, вольово-активного характеру.

Для окреслення суспільного життя не вистачить розбудження життєвих енергій, ім-

пульсів, гонів і пристрастей, щоб воно перетворилося у вибухи прастихії. Як немає здорового суспільного життя без біопсихологічних енергій, що надають йому інтегральної єдності, так неможливе суспільне життя без духової активності, ідеотворчості, без поривів духа, без моральних вартостей, без ентузіазму ідей, без дисципліни, обов'язку, відповідальності, жертвенності, посвяти, праці і т. п., що дають тяглість, розвиток і зміст життю. Бо праця й творчість це не пряме виладовування життєвих енергій, але напруження духово-моральних сил і формування нового. Саме в творчості зіспоюється чинність волі, почувань і думки, зіспоюється одиниця й суспільність в один духовий процес. Як суспільне життя не міститься ані в формах крайнього індивідуалізму, ані механічного колективізму, так не міститься, з одного боку, в формах крайнього натуралістичного біологізму, гри прастихії, а з другого — в формах абстрактних понять холодного розуму, крайнього раціоналізму чи спекулятивного інтелектуалізму. Чи ж сухі, непорушні наукові теорії й поняття покриваються з рухливістю, активністю і кипучістю суспільного життя?! Чи ж можна зрозуміти й описати любов, ненависть, боротьбу на підставі розумового опису, якщо не переживемо цього самі?! Безперечно, чим вищий духовий та ідейний рівень даної людини, тим вище й глибше вона переживає, діє й творить. У первісних племенах проявлялося суспільне життя імпульсивніше, стихійніше; тут брали перевагу сліпі інстинкти, гони, емоції, пристрасті, вибухи життєвих енергій. Воля діяла неопановано, стихійно, біологічно.

Праця думки визначає ціль, плян життя й діяльності, добирає форми, засоби й способи вияву життєвих енергій, причиняється до постановня ідей. Вартість волі, ширина й глибина її діяння, якість і глибина почувань залежать від того, з якими предметами й цілями вони зв'язані, з якими образами й думками. Життєво суспільні енергії яловіють, коли розсіваються у надто абстрактних поняттях і утопіях або гасаять на дикому коні пристрастей і сліпих гонів, коли не мають виразної цілі й ідеї. Вже при колісці розвитку суспільного життя стояли з одного боку сили духово-жит-

тових енергій, а з другого — всякі вірування й міти, релігійні й родові. Як життя людини, так і суспільне життя подібне до того образу Прометея, якого розриває жага духових поривів орла і кров'ю його серця живиться лев — жагуча сила волі, могутності й владарності. Тому національно-суспільне життя повинно бути оживлене вогнем героїчного прометеївського духа, постійної активності, вічного горіння та творчого оновлення. Наприклад, жиди завдячують свій розвиток не лише неспожитій силі расово-життєвих енергій і великій активності, але не менше фанатичній вірі в ідею свого Єгови, в міти й заповіти своїх пророків. Духово-життєві енергії, расово-релігійні елементи й міти є підставою життя первісних народів. Праця думки визначає ціль для волі і в такий спосіб стихійні енергії й інстинкти зосереджуються, праця свідомості розвиває перед діянням волі — ідеї-образи нової дійсності, різномодні можливості вибору й вияву. Безперечно, опанована й морально визначена воля культурної людини діє з більшим успіхом, як стихійно-імпульсивне поступування первісної людини. Найкраще, коли силі волі й енергії чину відповідає далекосяглість думки й бистрота інтелігенції. Знаємо, який великий вплив на розвиток суспільного життя мали ідеї й міти, як ідея правди, Бога, ідея добра, ідея справедливості, ідея вірності, чести, обов'язку, ідея поступу, ідея свободи і т. п. Ані сама стихія, самі інстинкти, ані сама воля з одного боку, а з другого самий розум, самі чисті абстрактні ідеї не визначають і не творять суспільного життя. Стихійну волю, інстинкти й почування повинні оформлювати ідеї, моральні, звичаєві, релігійні, суспільні та правні норми й вартості, щоб стихійна воля була свідомо й цілево спрямована до чину, морально визначена й суспільно здисциплінована.

Свідомо, здисциплінована й постійно активна воля, чинна ідея та свідомий зорганізований чин, праця та творчість, єдність духових і вітальних сил, органічна єдність суспільності й вартості індивідуальності, синтеза глибини і концентрації внутрішньо-духового життя і зовнішньої активності в опануванні й перетворенні світу — це підстави українського націоналізму. **Всеобіймаючий революційно-держав-**

ницький світогляд, етика, виховання й суспільно-політична діяльність, воля, ідея й чин, ідея нації, державности й української соціальности, одна нація — одна держава, одна національна ідея, одна воля, один провід, одна визвольна політика — це вимоги націоналізму.

Великий вплив на суспільне життя мають також почування та пристрасть. Чи це будуть почування любови, запалу, ненависти, родинні почування, етичні, естетичні і т. п. Почування й пристрасті є побудним, тепловим, споюючим елементом, що спонукають волю й працю думки до більшої інтенсивності, рухливості й запалу; воля дає енергію й силу чину, думка — форму, плян і ціль. Коли б діяла сама воля, самі інстинкти й гони, тоді б була активність, рух і силовий ріст, але без творчого піднесення на вищий рівень, що дає ідеї, як образи-візії нового життя, нової наростаючої дійсності й духового росту та змагання до чогось вищого, нового. Коли б діяв тільки розум, тоді не було б змін, розвитку, діяння, історичного ставання, лише статика, оглядання, нерухомі образи й сухі, закостенілі поняття. І найкраще сформульовані ідеї, пляни й концепції суспільного життя чи держави без діяння волі й почувань, без чину остаються мертвими тінями, утопіями, як утопії платонівської держави, утопії комуни Т. Моора чи інші філософічні й суспільні теорії, відірвані від життя. Вони остаються мертвими буквами та блідими мріями без крові життя й сили чину. Експансивність, ріст і натуга волі й енергія чину виповнюють діючою силою та змістом інтелектуальні форми, пляни й наміри.

Воля є світловою енергією, почування — жаром, свідомість — світлом, дух — променюванням. Не будуть мати ніякого значення всякі військові пляни й карти без сили волі, енергії чину, почувань, завзяття, запалу й хоробрости армії — живих, діючих людей. Хоча підставою й джерелом суспільного життя є ірраціональні, психовольові енергії, інстинкти, хотіння, почування й пристрасті, суспільний розвиток на вищий рівень залежить від якості й активності волі, від ідеотворчости, від багатства чинних ідей, від духово-моральних імплондерабільій і вартостей, що надають життю глибини й ширини засягу, цілевості, змісту та

Е. М.

1922 — 1962

I

Сорок літ тому, року 1922-го, коли ще догоряла наша Визвольна Війна, а в польських таборах інтернованих догасали рештки нашої Армії, — у Львові було відновлено видання „Літературно-Наукового Вістника”.

Цим історичним актом — а він був історичний! — було не лише нав'язано перервану (Першою Світовою Війною й Війною за Державність) традицію, що, очевидно, мало своє значення, але, перш за все, відновлено було царину „франківської” національної мислі, урухомлено було апарат національного думання й національної творчості. Ця остання — в тих

пляновості, дають образи нової дійсності. Коли в суспільно-історичному й культурно-цивілізаційному житті бере перевагу закостенілий, відірваний від життя інтелектуалізм і формалізм, тоді життя яловіє й нидіє, тоді панують бліді, закостенілі форми, схеми й шаблони, тоді віра переходить у пересуди й забобони, погляди у засклеплені в собі формули, суспільне життя засклеплюється в касти та кліки. Тоді настає застій під кожним оглядом, як, наприклад, в часах грецьких софістів, жидівських книжників або схолястиків. Тоді тільки поворот до творчих засад життя, до ірраціональних волевих енергій, підставових, активних сил і ідей життя може причинитися до розбудження й оновлення життя, як буря розвіває хмари й задушливу атмосферу в природі. Тому завжди якісь великі потрясення і переломи, як війни і революції, попереджали наростання нової епохи, наприклад, упадок Риму й мандрівка народів, хрестоносні походи, реформація, французька революція, визвольні війни, світова війна. Попередні переживання, духові, культурно-цивілізаційні й політичні надбання переходять у спадку й діють у сучасному, впливають на формування й змагання за нове майбутнє. Кожночасна сучасність є синтезом надбань та спадку минулого і криє в собі розвоєві прямування й наростання нових сил і вартостей.

(Продовження буде)

розмірах, які давали т. зв. об'єктивні обставини, отже — політична ситуація, що характеризувалася фактом програної нами Війни і, наслідком того, фатальним звуженням національного „робочого простору”.

Втрати серед національного активу були невеликі. „Робочих сил”, хоч би в сенсі тільки „літературно-науковим”, було обмаль. Багатьох з інтелектуальної верстви забрала й знищила „політика”. Багато — просто згинуло — морально або фізично. Старше покоління хутко старілося, а молодше, хоч і намагалося в „таборових” умовах виростати, не могло подолати часу.

А проте, майже кожен складник скаліченого подіями суспільства здавав собі справу з того найнеобхіднішого: кінцевої потреби 1) робити якісь підсумки й висновки з свіжовідбутої „історичної науки”, 2) осмислювати сенс і напрямки подій біжучої історичної доби та 3) ре-агувати на ті події і усвідомлювати наше місце в них.

Таким чином, відновлений р. 1922 „Літературно-Науковий Вістник”, ЛНВ II-ий, з багатьох причин, не міг бути лише простим продовженням ЛНВ I-го, простим відновленням, мовляв, традиції. Треба було, хоч-не-хоч, замикаючи один і відкривати другий періоди. Кажучи де-що патетично, треба було починати нову добу.

II

Розпад двох імперій і Визвольна Війна не лише помітно прорідили ряди нашого „активу”, а й, що помітніше, покликали нові, часом несподівані сили, що вже не містилися в інерційних рямках верств, партій, груп і гуртків, хоч як уперто ці традиційні інерції (згадати хоча б фатальну живучість „партій”, в більшості так чи інакше „лівих”) продовжували своє, часом вже мертве чи й посмертне, існування.

Тому то згадана щуплість і збіднення старшого національного активу не перешкоджали гоїному розплодженню „середовищ” (теж „традиція”, що аж пістрякового характеру набрала в другій еміграції), виниканню то тут,

то там нових груп і нових часописів. Більшість з них носила характер або короткотривалих метеорів, або мертвонароджених примар минулого. Але не треба забувати, що початок 20-их років застає такі вже скристалізовані середовища, як радянсько-соціалістичне (Шаповал-Винниченко), і — що було на бездорожжях традиційної політичної ідеології явищем цілком новим — ідейно-міцне середовище гетьмансько-монархічне (В. Липинський). Згодом в Парижі сформовується „Тризуб“, як офіційно б. уряду УНР.

Здавалося б, що в такій ситуації мусіла природньо виникнути постійна дискусія і прикре, хоч неунікненне, суперництво.

Згадуючи все це в ретроспективі сорока літ, зі здивуванням стверджуєш, що, хоч суперництво, в якимсь сенсі, було, то дискусії справжньої, отже плідної, так-таки й не вийшло. Причиною цього парадоксального явища був той безсумнівний факт, що поміж згаданими середовищами з їх часописами та відновленням ЛНВ, просто кажучи, не було спільної мови. Аж до термінології й словництва включно. Могли б собі полемізувати „Хліборобська Україна“ (монархісти) з „Новою Україною“ (радянсько-соціалісти), яко „праві“ й „ліві“. Дискутувати міг з ними обома „Тризуб“, яко орган урядовий — „надепартийний“ і „демократичний“. Всі вони ту спільну мову й термінологію мали, навіть аж до дрібниць. Москва для всіх них була „комунізм“. „Нова Україна“ ненавиділа слово „держжава“; „народ“ для неї мав постійний епітет „трудящий“ і хоч ласкаво допускалося співіснування „інтелігенції“, то одначе лише „трудова“, ц. т., як виходило з сенсу публікації, то мали бути сільські учителі, фельдшери й кооператори. І хоч культурний і політичний рівень „Хліборобської України“ був без порівняння вищий від „Нової України“, одначе, й монархісти наші проповідували саме „трудова“ монархію, вкладаючи, мимоволі, в той епітет двозначність і якби тимчасовість. „Тризуб“ же самим фактом своєї „офіційності“ й „урядовості“, за все своє існування, живим органом бути не спромігся (старші громадяни називали його „спархіяльними відомостями“, молодь звала дотепно й, либонь, влучно „беззуб“).

III

З ЛНВ майже ніхто не полемізував. ЛНВ майже з першого дня свого існування опинився в стані „офіційної“ ізоляції і загально-неприхильного оточення. Згодом — ворожості, що ставала чимдалі одвертішою. ЛНВ — почато просто цькувати, зосереджуючи вогонь на Донцову, як редакторові і особистості.

Інакше й не могло бути.

ЛНВ всім своїм змістом насмілився вимовити слово, що горіло на устах сучасників, але ніким тоді голосно не було вимовлене. Те слово було: **нація**.

І сталося так, як звичайно стається при початку доби: знайдено було слово, що охрестило почуття мільйонів, почуття вже зроджене, вже живе, але ще не назване. Щомісячні статті темпераментного редактора ЛНВ те магічне слово не лише повторяли, але й поглиблювали його відкривчий, електризуючий і формотворчий вплив.

А треба ж пам'ятати, що слово те автоматично мобілізувало всі сили зла, загострювало чужиність не лише ворогів, а й всюдисущих ворожих сил, що всією потужністю свого ерихонського апарату з місця наклали на нього **вето** і проголосили **табу**. І треба пам'ятати, що слово те, навіть як звичайне соціологічне поняття, було старанно викреслюване і оминюване в пресі і середовищах наших власних, так само „лівих“, як і „правих“. Для шаповалівської „Нової України“ слово „нація“ (як і „держжава“) було синонімом „контрреволюції“, що навіть не дивує (до речі: за царя Миколи I слово „нація“ було заборонене, як синонім „революції“ — *tempora mutantur... але деяк речі не міняються*).

Більш ускладнена була ця справа у наших монархістів. Липинський в своїх монументальних „Листах“ дав широко обґрунтовану теорію, в якій по-своєму переконливо доводив, що держава не є функцією нації, лише навпаки: нація є витвір держави... І це знаходило свій відгук навіть серед розбитих і обеззброєних рядів недавніх воєвників саме за націю, як синонім держави.

Ні, суперництва не було, а просто ЛНВ з моменту своєї появи одразу ж вийшов, як то кажуть, на перше місце і став неоспорюваним ре-

презентантом не „трудячого народу” й не „трудо­вої монархії”, а саме живої Нації. І то Нації — „обох сторін Дніпра”. І то репрезентантом також в очах чужинецького світу, історичних сусід і всього заходу Європи. Догоряли — фінансово значно міцніші — „суперники”. Провінціалізувався паризький офіціоз. Спалахували й гасли — не завше самостійні — видавничі ініціативи. А ЛНВ, як добре проваджений воєнний корабель, розрізав гострим дзьобом несприятливі хвилі доби. І йшов все далі у раз визначенім напрямку.

Така аж масстатична певність ходу не могла не денервувати й дратувати. Дратувала вона „дальніх”, але й денервувала „ближніх”. Тому плавба, розуміється, не була ідилічною. Були бурі. Були „рідні” мілизни. Були — що гірше — підводні скелі. Капітанові не вільно було ані години відпочивати. День і ніч — напружений зір і насторожена чуйність. Але це — окрема тема, що входить в біографію Дмитра Донцова і займе не малий розділ у майбутніх моно­графіях, йому присвячених.

Тут можна лише пригадати, що ті чинники, яким ЛНВ не давав спокою і які розпоряджали засобами „на державну скалю”, не тільки пильно обсервували, а й діяли. Консул państwa ościennego періодично запрошував на чай з кав'яром, роздавав стипендії „під умовою”, врешті організовано було „Нові Шляхи” та інші „Вікна”. Але „синхронізовано” не дрімали й відповідні департаменти у західнього сусіди (варшавський журнал „Ми”, брошури „Скоропадщина” й „Донцовщина”, інсценізація „бунту” Ю. Липи і інші ще делікатніші потягнення). В межичасі знаною методою було зорганізовано т. зв. громадську опінію, і ЛНВ під загрозою смерти мусів змінитися р. 1933 на просто „Вістник”. Отже „смертельний удар” обернувся на звичайну зміну зовнішніх шат при захованні (й навіть загостренні) внутрішньої суті — за­надто широку й органічну базу журнал уже мав.

Між іншим, зорганізована р. 1932 „громадська опінія” закидала ЛНВ „збідніння змісту”, „ані науки, ані літератури”, ну й, розуміється, „диктатуру редактора”. Під диктатурою Донцова у відділі науки в ЛНВ фігурували такі імена, як Степан Смаль-Стоцький, Василь Віднов,

Вадим Щербаківський і — навіть — Михайло Грушевський, а у відділі літератури — друковано було вершинні досягнення Василя Стефаника, Марка Черемшини, Володимира Самійленка . . . Додаймо до цього систематичні передруки з Києва й Харкова, що творили якби постійний діалог поміж нашими „заходом” і „сходом”, свіжий і чуйний відділ перекладів з світової літератури, систематичну бібліографію і справжню критику, якої від часів „Вістника” вже не маємо . . .

IV

Відновлений Літературно-Науковий Вістник (1922-1932) і його безперервне продовження Вістник (1933-1939), то був журнал, що мав не лише загальноєвропейський рівень (він мав його вже за часів Франка), але — в періоді між двома світовими війнами — був спроможний успішно суперничати з подібного типу виданнями вже в загальноєвропейським мірилі. В певнім сенсі „Вістник” ішов в авангарді загальноєвропейської мислі і, поза всяким сумнівом, направляв і стимулював національну мисль загальноукраїнську. Без постійного променювання „Вістника” на Харків і Київ (а там його покрийому читали чергами і розповсюджували у виписах) — не можна собі уявити ані культурно-політичного процесу 1923-1933 років, ані центральних подій того процесу: т. зв. літературної дискусії 20-их років і всього того, що, так чи інакше, зв'язане було з іменами Миколи Зерова й Миколи Хвильового, які насмілювалися не тільки цитувати авторів „Вістника”, а й — що „найстрашніше” — резонувати статті його „страшного” редактора.

По розгромі Батьківщини р. 1933 і наступних років та ампутації національно-інтелектуальних центрів — „Вістник” становив на всеукраїнським фронті смертельної боротьби за націю залогоу останнього бастиону.

Той вістниківський бастион був підірваний аж вибухом Другої Світової Війни (цієї європейсько-самозгубної Пеллепонеської війни XX століття) і ув'язненням, властиво полоном, редактора в концтраку, в моменті, коли великим концентраком ставала ціла Європа . . .

Та велике слово **Нація** — крізь пожежі і дими, над трупами й згарищами, не переставало сяяти. І не перестає.

ПОЛІТИЧНІ ПИТАННЯ

Д-р Михайло Кушнір

СВІТ І УКРАЇНА

Культура Європи впродовж багатьох століть була замкненою цілістю і обмежувалась границями значно вужчими, ніж її географічна територія. Вона мусіла боротися за своє існування із силою чужих цивілізацій, що натискали

**

Трудно оминуть деяких, дещо ліричних рефлексій.

В чім полягала дійовість, живучість, промінотворчість чи, мовляв, „популярність” того журналу? Розуміється, особистість, історична особистість редактора — це основна відповідь на повище питання. Бо особистість редактора Вістника була душею й мотором журналу, як душею й мотором військової частини є її командир. Та ця, дещо звужена, відповідь вимагала б в наших часах деталізації, на яку тут немає місця... Приходиться вказати й підкреслити лише один аспект: це — закон творчості. Можна сплосити, звульгаризувати й тим убити не знати як актуальну й велику ідею. Можна без кінця повторювати найбільш „націоналістичні” слова і речення, але, позбавлені духової напруги почуття, напруги родження, напруги творення, — ці слова і речення залишаться лише словесною жуйкою, лише, як казав Франко, „словами-половою”. „Але вогонь в одежі слова — безсмертна іскра Прометея”.

Це звучить, розуміється, аж занадто патетично у відношенні до журналістики. Куліш, Франко чи Донцов не родяться щодня. І звичайна, „біжуча” журналістика мусить надолужувати брак „прометеїзму” технікою, професійністю, фаховістю (о, так, так!). Але, як би та фаховість і техніка не були розвинені (про це на тлі рідного графомано-дилетантства і стилю „парканової літератури” — можна лише марити!), про той Закон Творчості треба, принаймні, постійно пам’ятати.

Дмитро Донцов був і як публіцист, і як редактор, перш за все людиною творчості: сам творив і іншим давав творити. „Полова”, очевидно, траплялася, але — в атмосфері творчості — вона розвіювалася.

7.IX 1962.

з півдня і сходу. Про екзотику далеких країв європейці зрідка довідувалися шляхом воєнних походів та подорожей місіонерів і відкривачів нових земель.

XIX століття докорінно змінює цей уклад стосунків. Західноєвропейські країни, в яких найраніше і найсильніше закріпився тип новітньої цивілізації, починають променювати на цілий світ. В засягу того променювання розвивається культура Північної і Південної Америки. Відночас відбувається переможний похід європейської культури на Схід, Близький і Далекий. І врешті підкоряється їй, принаймні на своїх узбережжях, Африка. Здавалося, цілий світ опанував і таким чином об’єднав дух європеїзації.

Але це була омана. Європеїзація торкалася тільки зовнішніх форм життя й уміння послуговуватися новими знаряддями праці. Це була школа, що виховала суперників. І справді, вже наприкінці XIX століття, водночас із зростом європейського імперіялізму, починає рости спротив позаєвропейських країв. Гасла господарської незалежності і націоналістичні ідеї, взаємно підсилюючись, вели в різних краях світу до чимраз глибшого протиставлення себе Європі — в економічному й духовому аспекті. Починається суд над європейською культурою і боротьба з нею її власними знаряддями.

Півстоліття тому, коли чимраз більше почали затиратися границі раніше сильно відмежованих одна від одної частин світу, зростала віра в його глибоке й тривале зцілення завдяки Європі. Нині переживаємо кризу цієї віри і з занепокоєнням шукаємо відповіді на питання: чим є в своїй істоті європейська культура, яку вона має вартість, якою силою зуміє вона оборонити своє місце в світі?

Це питання тим тяжче, що вже давно почуття єдності європейської культури не було так захитане, як саме тепер. Воно було традиційно угрунтоване в релігійній спільності європейських народів. Цю спільність розбили реформація, яка розпочала довготривалий період релігійних воєн, і різні філософічні течії, які подняли боротьбу з хриянством. Але в їх огні

зроджувалося нове почуття єдності, світське, зв'язане з раціоналізмом і індивідуалізмом. Воно виявилось з повною чіткістю в доктринах доби просвічення. Але засяг цих доктрин обмежувався тільки інтелектуальною елітою, і щойно в XIX столітті поширився на маси. Під впливом об'єднуючих чинників економіки і техніки, науки і демократії почав витворюватися певний ідеал збірного життя, спільний усім державам Європи. Цей ідеал зразково реалізували західні країни, а з них він променював на Схід. І там стало амбіцією — зрештою, фальшивою — переводити реформи в усіх ділянках життя за західними зразками, виростати з партикуляризму, переборювати відсталість.

Після війни 1914-1920 рр. цей ідеал єдності — повалено. Суперечності між державами Європи, що їх раніше трактовано як суперечності, які стосуються виключно сфери матеріальних інтересів і тому не перешкоджають існуванню однородності іншого, вищого типу — тепер зінтерпретовано інакше. Виникли переконання, що Європа ділиться виразно і засадничо — з уваги на світогляд і тип життя — на три ворожі табори: демократії, націоналістичного тоталітаризму і комунізму.

Але не було б правильно перецінювати — як це часто робиться під впливом пропаганди — значення тих різниць, і думати, що культура Європи виявляється тільки в тих трьох концепціях, що відбудову духової єдності можливо досягнути тільки одним із тих трьох шляхів: традиційної ліберальної демократії, націоналістичного тоталітаризму або комунізму. Обидві останні течії протиставляються давнішій демократії в політичній ділянці, поборюючи парламентаризм, у господарській ділянці поборюючи капіталізм, у суспільній ділянці відкидаючи методи лібералізму, в ділянці культури заперечуючи гасла індивідуалізму і свободи.

Вони слушно закидали ліберальній демократії багато помилок, занедбань і недоліків, але, йдучи по лінії найменшого опору, вдалися в другу крайність, і тому допустилися нових помилок, які були протилежністю давніх. Заперечування і протиставлення не є позитивним способом розв'язування. Вони залишаються в дотеперішньому крузі, даремно намагаючися переступити його межі. Тому жадний з обох тих шляхів не виводить нас у майбутнє.

Але поволі визріває четвертий шлях, менше ефективний в пропаганді, але глибший і творчий. На цьому шляху протиставлення ліберальній демократії не є рівнозначне з визнанням націоналістичного тоталітаризму або комунізму, а протиставлення всяким тоталітаризмам не означає навороту до того, що було. Це є пробою вийти поза двобігуновий круг ліберально-тоталітаристичних ідей через тверезу оцінку вартостей і помилок обох взаємопоборюючих, але й взаємоскріплюючих, становищ. Підставові ідеї демократії, які знайшли вираз у лібералізмі: віра в людину, пошана до її особи, змагання до рівності, довір'я до свободи і творчості — були й є слушні. Але їх треба зрозуміти й здійснювати таким способом, щоб вони не вели до хаосу відосередніх сил, до нівеляції, до визиску слабих сильними. Тоталітаризм вичуває пекучі потреби наших часів: відродження спільності, гієрархізм обов'язків і відповідальностей, активне здійснювання заміреного ладу, використання можливостей техніки й організації. Але він здійснює ті ідеї викривленим і шкідливим шляхом, бо вирікається заповідей, слушно наголошуваних лібералізмом.

Успішне розв'язання цих проблем у творенні справжньої суспільної демократії рішає про життя і смерть Європи, бо визначає її роль у світі. Європа в XIX столітті почала нову добру історію світу, втягаючи його на шляхи, які ведуть до незвичайного росту загального добра. Але на тих шляхах засідки і пропасті, які треба виминути. Отже, на Європі лежить відповідальність за можливі невдачі і обов'язок дальшого провідництва на шляхах, які вона вказала.

З долею Європи віками була зв'язана доля України. Але до кінця XVII століття Україна визначала і втримувала своєю зброєю і духом її східні кордони. Від того приблизно часу починається занепад України і європеїзація Росії. Втрачаємо виразне й відповідальне становище. XX століття спихає нас у підпілля і розпорошує по світі. Ми не є приявні, як держава, в періоді формування новочасної історії Європи. Це тлумачить багато наших помилок і занедбань, але не позбавлене й деяких прикмет.

Епоха, в яку входить тепер світ, муситиме багато дечого з того, що було, викинути. Можливо, що це буде легше зробити тим, хто ще

СПРАВИ МОЛОДІ

VII СВІТОВИЙ КОНГРЕС СУМ

Конгрес відкрив молитвою голова ЦУ СУМ мгр. О. Коваль, о год. 11-ій перед полуднем, в суботу, 22 вересня, та вітаючи присутніх делегатів і гостей, підкреслив значення Конгресу та важливість розв'язки проблем виховання української молоді в діаспорі. З черги вибрано президію Конгресу в особах: пп. Лев Футала (ЗДА) — президент, Ярослав Деремнда (Англія) і д-р Матей Гута (Канада) — заступники президента та п-а Наталка Бандера (Канада) і Григор Цебрій (ЗДА) — секретарі, як теж ділові комісії: верифікаційну, організаційно-статуту, мандатну, номінаційну, виховно-юнацьку і видавничу, програмово-резолуційну і фінансово-бюджетову. До почесної президії запрошено присутніх представників Центральної Організації. Першу сесію Конгресу закінчено відчитанням протоколу з європейської частини VII Світового Конгресу СУМ.

Пополудневу, другу сесію Конгресу, започаткували звіти мандатної і верифікаційної Комісії. Звіти не зрієся з формами, приреченими на загибель. Закон, що деколи легше будувати, ніж перебудувати, повинен бути відповідно використаний. Це вимагає глибшого розуміння розвоєвих шляхів, які стеляться перед Європою, глибше вгляду у власну душу.

Ми хочемо виректися фальшивих амбіцій ставити зразки для цілого світу, але хочемо також охоронити себе від невільничого наслідування чужих модних доктрин. Від того, в якій мірі зуміємо ми це зробити, залежатиме наша доля, — але мусимо бути послухні нашої традиції в індивідуальному і збірному житті. Пам'ятаймо, що які не були б наші помилки в житті, ми ніколи не заблудили в думці. Наша думка завжди вірно боронила засаду пошани до людини, засаду свободи і справедливості, засаду підпорядкованості матеріальних справ духовим. Наша думка не робила ніколи релігії з імперіалізму й егоїзму і не похваляла ламання моральних законів задля політичних зисків. Можемо до неї повернутися з усім довір'ям. Її гасла є гаслами всіх, що борються за ліпше майбутнє.

місії, а вслід за цим вичерпний звіт із діяльності Центральної Управи СУМ за минулу каденцію склав її голова мгр. Омелян Коваль.

Накреслюючи загальні напрямні праці, яку вела Центральна Управа, між іншим: організаційне охоплення широких кол молоді, координацію і співпрацю з Красними Управами СУМ в різних країнах, боротьбу з денационалізаційним процесом, скріплення виховного впливу та ідейности серед членства, видавничу діяльність, організацію стипендійного фонду СУМ, розвиток фізичної культури серед членства, співпрацю з братніми молодечими організаціями, діяльність на зовнішньому відтинку й інше, голова ствердив, що в звітному часі діяли в різних країнах одинадцять Крайових Управ і Представництво в Бразилії, охоплюючи організаційно понад 12.000 української молоді. Центральна Управа вела широку видавничу діяльність, видаючи журнал-двомісячник „Авангард”, сторінку „Ідея і чин СУМ” при тижневику „Шлях Перемоги”, журнал для виховників „Записки виховника”, книгу „Правильник Юнацтва СУМ”, англійський Бюлетень „Юкрейнієн Ют Ньюз” для зв'язку з чужинними молодечими організаціями та „Бюлетень ЦУ СУМ”.

Основною ділянкою праці ЦУ СУМ було розв'язування проблеми виховання Юнацтва, згідно з ідеалом СУМ висловленим у гаслі „Бог і Україна” та вдержування в організованих рамках старшого членства СУМ. Плянуння в ділянці виховання вела Центральна Виховна Рада. Поважну працю провів зокрема секретаріят ЦУ СУМ, що його вів ген. секретар Євген Гановський. На зовнішньому відтинку нав'язувано зв'язки з різними молодечими організаціями та видано інструкцію щодо зовнішньої діяльності по Осередках, як теж інструкцію в справі комуністичного фестивалю у Відні. В ділянці фінансів голова ствердив недостатні ресурси в порівнянні до завдань та запланованої і переведженої праці, що створювало труднощі в практичній роботі. Свій обширний звіт мгр. О. Коваль закінчив діловими висновками і пропозиціями на майбутнє.

Звіт голови доповнювали опісля окремі референти ЦУ СУМ: д-р Богдан Стебельський — справи юнацтва, ген. секр. Є. Гановський — діловодство, В. Шарван — за Центральний Товариський Суд та Я. Деремнда — за Центральну Контрольну Комісію, пропонуючи уділення абсолюторії уступаючій Центральній Управі.

Порушені у звітах проблеми викликали оживлену дискусію, яка головню зосереджувалася на справах опрацювання нових форм і метод виховання юнацтва та старшого членства, уточнення характеру дії ЦУ СУМ, як централізуючого й координуючого чинника, єдності ідейного й виховного змісту праці СУМ на різних континентах, скріплення свідомої дисципліни серед членства, співпраці батьків із СУМ у виховній ділянці, на потребі вишколювання виховників та створення Сумівської бібліотеки, влаштування Конгресів старшого Юнацтва, та що найголовніше, задержання національного обличчя української молоді. Стверджуючи втечу молоді від організованого життя, що є універсальним явищем, окремі бесідники вказували на те, що в добі атому молодь живе приспішеним темпом і прагне активної дії. Сучасна пора, це великий змаг, що має первні героїчного патосу. В боротьбі з комунізмом світ починає виявляти ядра спротиву духа. В цій акції боротьби ідей українська молодь може відіграти важливу роллю серед американського довкілля.

Під час нарад другої сесії вітав Конгрес головний предсідник Українського Народнього Союзу п. Йосип Лисогір.

Другий день нарад Конгресу

Третю святочну сесію Конгресу започатковано Богослужбою, що її відправив у місцевій каплиці о. Любомир Гузар, капелян СУМА. Опісля усі учасники Конгресу взяли участь у церемонії зложення вінка перед пам'ятником Борців за волю України, здвигненим на площі Оселі СУМА.

В продовженні нарад Конгресу відчитано письмові привіти, яких наспіло 27, з різних країн і континентів, між ними привіти від Їх Ексселенції Митрополита Кир Максима з Канади, Їх Ексселенції Кир Платона з Німеччини, Їх Ексселенції Апостольського Екзарха в

Англії, Кир Августина, ЧСВВ, Проводу ЗЧ ОУН, Централь УККА і КУК, Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині та Українського Вільного Університету, СХС, Пласту, Ради Українських Громадських Організацій в Бельгії, Ліги Визволення України з Канади та інших.

Усно вітали Конгрес: п-ні Осипа Грабовенська — від Централі СУА, пп. д-р Володимир Пушкар — від СУК „Провидіння”, Я. Деремнда — від Головної Управи СУМ в Англії, М. Михайлів — від Головної Управи СУМ в Австрії, І. Білинський — від Визвольного Фронту в ЗДА, М. Черешньовський — від Т-ва б. Вояків УПА, А. Гончарів — від Союзу Українських Політичних В'язнів, Є. Лозинський — від Головної Управи ООЧСУ, М. Шмігель — від Головної Управи СУМА, М. Гута — від Головної Управи СУМК, Л. Фугала — від Української Народної Помочі та В. Шарван — від Української Радіопрограми в Бофало.

Центральною точкою нарад Конгресу була програмова доповідь голови ЦУ СУМ мгра Омеляна Коваля. Накреслюючи зовнішній аспект обставин, серед яких проходить Конгрес, доповідач ствердив, що основним злом сучасного світу є матеріалізм, не тільки комуністичний, але й випливаючий із надмірного надбання матеріальних дібр людиною. Цей матеріалізм витискає з її душі та з життя спільнот первні християнського ідеалізму і глибокої віри. Сучасна психологічна війна, це також змаг ідей. Бурхливий процес визволення поневолених народів, у висліді якого повстають щораз то нові держави, не може оминати України.

Українство відзначило в цьому році 70-ліття Митрополита Йосифа Сліпого та 20-ліття створення УПА, що відбилось широким відгомном не тільки у вільному світі, але також позначилося змагом за українське обличчя на Україні, зокрема в літературних виданнях, як також відзначило 50-ліття смерті М. Лисенка. Ці три моменти характеризують Україну віри, боротьби і культури.

Надзвичайно позитивним явищем є повне усвідомлення українською спільнотою важливості проблеми молоді на еміграції й звернення лицем до неї. Молоддю починає цікавитися преса та різні організації й установи. Зокрема від-

ГОЛОВНИЙ ВОРОГ

Слава Стецько

КАРЛ МАРКС ПРОТИ РОСІЙСЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ

„Маркс контра Руслянд”*) — під таким заголовком вийшла в Німеччині у видавництві „Зеєвальд” книжка, в основу якої лягли дописи Карла Маркса, як європейського кореспондента „Нью Йорк Дейлі Трібюн”.

Видання цієї книжки має велике політичне значення. Вона розправляє з ширеною більшовиками легендою, начебто Маркс проповідував провідну роллю росіян в комунізмі. Всі ті дописи, вперше опубліковані в цій книжці, Карл Маркс писав у роках 1853-1856, і на-

віть у західних бібліотеках та архівах вони є дуже рідкісними, а в усіх советських виданнях творів Маркса цілковито випущені.

Карл Маркс у своїх дописах до згаданої американської газети викриває характер російської політики, притаманною рисою якої від найдавніших часів була: експансія під різними ідеологічними формами.

„Що ж змінилося? — пише він. — Нічого! Російська політика є незмінною. Мінятися можуть лише методи, тактика, спосіб переведен-

радним явищем є постійний ріст СУМ у світі, яка за минулі чотири роки подвоїла кількість свого членства. В шуканні нових методів і шляхів виховання формується зміст праці в цій ділянці. СУМ — стоїть на твердому національному ґрунті. Від якості нашої праці залежати-ме сповнення нашої національної місії.

Аналізуючи процес виховання молоді, доповідач підкреслив ролі родини, Церкви, школи, суспільних організацій та суспільного життя, як етапи, що їх цей процес мусить пройти на шляху до свого завершення. В родині починається національне виховання дитини, тому виховання батьків грає вирішну ролі у цьому процесі. Стійкість у боротьбі за свої національні права є заслугою належного виховання дітей матерями. На виховний процес має вплив і зовнішній світ. На еміграції цей вплив є негативний і денаціоналізуючий. Молоді мусимо подавати духовий корм по лінії нашого релігійного і національного ідеалу. Без візії нашого призначення, нашої місії, ми не сповнимо покладеного на нас Батьківщиною завдання. Мусимо плекати в собі післанництво України, зокрема на еміграції, як чинник в акції закордоном. По доповіді, яка викликала своїми тезами помітне зацікавлення присутніх, слідували звіти і пропозиції Комісії та схвалення ре-

золюцій і уділення абсолюторії уступаючій Ц. Управі. У висліді нарад Конгресу вибрано одноголосно нову Центральну Управу СУМ в особах: мгр. Омелян Коваль, Бельгія, — голова, Яр. Деремента, Англія — 1 заст. голови, д-р Михайло Кушнір, ЗДА — 2 заст. голови і голова Центральної Виховної Ради, д-р Богдан Стебельський, Канада — 3 заст. голови і референт Юнацтва, Григор Ощипко, Бельгія — генер. секретар та Теофіль Кіс, Німеччина — і мгр. Євген Гановський, ЗДА — члени.

Центральна Контрольна Комісія: В. Леник, Німеччина — голова, М. Фурда, ЗДА — заст. голови та П. Башук, Канада, О. Олеськів, Англія, і І. Левицький, Бельгія — члени.

Центральний Товариський Суд: мгр. В. Микулин, Англія — голова, Я. Сербин, Канада і М. Шмігель, ЗДА — члени та В. Окіпник, Канада і Г. Цебрій, ЗДА — заступники.

Закриваючи наради Конгресу, перевибраний на наступну каденцію голова ЦУ СУМ мгр. О. Коваль закликав до плекання ідеї СУМ-івської солідарності у світі, скріплення практичного релігійного життя молоді та готування до зустрічі в майбутньому з українською молоддю на рідних землях, яка хоч виростає у жорсткій більшовицькій дійсності, однак зберігає своє українське національне обличчя.

Сьомий Світовий Конгрес СУМ, який пройшов з повним успіхом, закінчено відспіванням українського національного гімну.

І. Б.

*) Marx contra Russland. Der russische Expansionsdrang und die Politik der Westmaechte Berichte von Karl Marx als europaeischer Korrespondent der New York Daily Tribune — Seewald Verlag, 1960.

ня її, але провідною зіркою російської політики є опанування світу”.

Це однаково, чи російський цар зветься Александром, Николаєм, Керенським, Сталіним чи Хрущовим, — в цілях Москви нічого не змінюється. Чи її загарбницька жадоба прикривається кличем „оборони” християн Східньої Церкви, чи плащиком панславизму — вона є незмінною і за советського режиму з соціальною вивіскою визволення світу з-під „капіталістичного ярма”. Для Карла Маркса рівняння виходить таке: Росія — абсолютизм-поневолення світу-світова тюрма народів. Захід — революція-демократія.

Карл Маркс, якого большевики прибрали в авреолу непомильності, в своїй оцінці російської політики цілковито згідний з такими визначними політичними мислителями, як французький ліберал Алексіс де Токвіль, рояліст Маркіз де Кюстін, еспанський консерватор Донозо Кортес. Образ Маркса, що його Кремль постійно сугерує світові, виявляється фальшивим. В цій книжці Маркс дає читачеві надзвичайно актуальну політичну лекцію. Ось що він пише:

„Панславизм, як одна з форм російського імперіялізму, не є жадним рухом, що прагнув би до національної незалежності, але є рухом, спрямованим проти Європи, щоб знищити все, що історія створила протягом тисячоліття. Це не може бути переведене без того, щоб Мадярщина, Туреччина і велика частина Німеччини не зникли з географічної мапи”.

„Є лише один шлях, щоб дати лад з Росією — це шлях, який не знає страху” . . .

„Система застрашування значно менш коштвна, як фактичне ведення війни”.

„Росія посилає західнім дипломатам ноти, як от кидається псам кісті, щоб справити їм невинну приємність, а тим часом здобути для себе потрібний час”.

„Розраховуючи на боягузтво західніх держав, москаль застрашує Європу і своїми вимогами сягає якнайдалше, щоб, поступившись, потім показати себе великодушним і забрати те, що він хотів”.

Карл Маркс остерігав Європу проти величезної динаміки російської імперії і всіма небезпеками, які з того випливають.

У зв'язку з турецькою війною Маркс писав:

„Революції, яку спричинила б війна на континенті, Росія боїться більше, як султан усіх царських агресій . . . Якщо б інші держави вперто стояли при своєму, Росія, без сумніву, дискретно відступила б”.

Не лише советська Москва є майстром пропаганди своїх політичних цілей. Подібно, як Хрущов жонглює на Заході примарою сталінізму чи жадобою пекінських імперіялістів загарбати світ, царі вже давно застосовували ті самі засоби. Маркс про них пише таке:

„При всій моїй повазі до староросійської партії, від добре поінформованих росіян, аристократів у Парижі, знаю, що вона давно вже замерла і лише час від часу використовується її, як фікцію, коли цар потребує якогось страхіття, щоб Західню Європу приневолити до пасивної терпеливості і змусити задовольняти свої арогантні вимоги. І для цього воскрешається Меншікова з допасованим йому вирядом у староросійському стилі”. Бідний цар хоче миру, лише цей Меншіков, палій війни!

Цілковатим як з тим Молотовим, який впливає на поверхню тут і там, щоб приборкати Захід і приневолити його піти на поступки „миролюбному” Хрущову, щоб не допустити поганих сталінців до влади у Москві.

Після перегляду метод і принципів російської політики Карл Маркс подає російську тактику обіцянок, політичних трюків і застрашування.

З усіх дописів Карла Маркса можна ствердити, що в конфлікті Росія — Захід він стоїть по стороні Заходу. І тому він не вагається висловлювати свою гостру критику під адресою Заходу, щоб затаврувати його слабкість і спровокувати до твердшої політики супроти Росії. На його думку, уряди Заходу або надто дурні, або надто легковірні, щоб збагнути перфідність російської гри; або вони дозволяють, щоб їм Росія імпонувала, або їм просто бракує характеру, і вони дають себе вигравати й таким чином допомагають Росії. В такий спосіб Захід, якому бажав би Маркс перемоги, знаходить у ньому гострого, але доброзичливого критика, що рівночасно відкриває очі на те, як далеко можна заїхати політикою коекзистенції.

„. . . Російський ведмідь, — пише Маркс — здібний на все, поки знає, що інші звірі, з якими він має діло, ні до чого не здібні”.

*В ПІДСОВЕТСЬКІЙ УКРАЇНІ**Василь Гальченко***ЕНЦИКЛОПЕДІЙНІ ФАЛЬШІВНИКИ**

З певністю можна сказати, що жадна енциклопедія в світі не мала таких труднощів, як „Українська Радянська Енциклопедія”, що виходить тепер у Києві. Ще в 1920-их роках працювали над нею різні комісії, але енциклопедія не вийшла, а багато членів тих комісій позникали. У 1930-их роках ще раз заговорили про цю енциклопедію, а потім і розмови упали каменем у воду.

Та ось „УРЕ” таки почала виходити (тираж 80.000 примірників). Не з доброї волі Хрущова чи „ліберального” курсу Москви. Інші причини притиснули Кремль і змусили таки погодитися на видання української енциклопедії, хоча її українськість більше як проблематична. Першою причиною була та, що Наукове Товариство ім. Т. Шевченка за кордоном видало загальну, а тепер видає й гаслову „Енциклопедію Українознавства” за редакцією проф. В. Кубійовича (вже незабаром з’явиться перший том і англійською мовою). „Енциклопедія Українознавства” пішла в бібліотеки вільного

світу, її взяли в руки й такі люди, які про Україну досі не чули, навіть такі, які й тепер дуже нерадо щось „чують” про нашу націю.

Є й друга причина, чому „УРЕ” таки побачила світ. Вона полягає в тому, що тільки за 15 повоєнних років на території Азії й Африки постало 42 нових суверенних держави, а Україна й досі замкнена в клітці УСССР, з її народом і ресурсами, що дорівнюють ресурсам найбільших країн Європи, — і досі перебуває на становищі колонії. Формальна „суверенність” УСССР обмежується червоним прапором з... синім окрайчиком...

„Повна й остаточна ліквідація колоніального режиму в усіх його формах і проявах диктується всім ходом світової історії за останні десятиріччя” — читаємо в 7-му томі „УРЕ” на стор. 18. Хоча цю цитату взято з „Документів наради представників комуністичних і робітничих партій” (1960 р.), імперіялістична червона Росія знає, що це стосується не лише капіталістичного світу, а й світу так званого „соція-

За термінологією західньої преси Маркса можна назвати навіть палієм війни. Він закидає західні уряди, головню Великобританії, саркастичними нотками за те, що вони мовчки погоджуються на ламання законів Росією, навіть змушують своїх союзників-турків піти на мир, вигідніший москалям.

Про тодішню політику неутральности Пруссії і Австрії Маркс пише:

„Намагання російської політики спрямовані в першій лінії в тому напрямі, щоб забезпечити собі неутральність німецьких держав і щоб вилучити їх із союзу держав Заходу”.

А про визвольну боротьбу пише він так:

„Кожна визвольна боротьба проти регулярної армії вимагає підтримки регулярними арміями, якщо вона має закінчитися перемогою”.

Немає сумніву, що Маркс був добрим знавцем Росії. Однак він, як і інші численні західні політики та науковці, стояв під впливом російських істориків. Він подає невірний образ

заснування Київської Русі і називає її Російською державою.

Що панславизм був і є формою російського імперіялізму це так, але Маркс помиляється, коли пише, що всі слов’янські народи захоплювалися ідеями панславизму. Навпаки, поляки, українці, білоруси, словаки, хорвати, які належать до слов’янської раси, завжди були проти панславизму, на якому стояла імперіялістична політика Москви. Якщо ж між інтелектуалістами чеськими чи сербськими і знаходилися прихильники панславизму, то лише тому, що вони помилково розраховували на допомогу Росії в своїй визвольній боротьбі.

Історіографічних похибок у Маркса багато. Ось так у нього весь південь російської імперії від Дону по Дністер і від Дністра по Німан має одну назву — Новоросія. Тут виразно мова про українські землі.

Не зважаючи на всі ці помилки, Марксова аналіза російської загарбницької політики така, що варто з нею познайомитись.

лізму" чи „комунізму". Знає про це і прем'єр Канади Джан Діфенбейкер, видатний приятель поневолених народів. Починають довідуватися й інші. І в цьому полягає ще одна причина, чому саме почала виходити „Українська Радянська Енциклопедія": треба показати світові, що „державність" України у формі УРСР — це не порожнє слово, Україна, мовляв, має вже не тільки свій прапор, гімн, столицю в Києві, а й власну енциклопедію! . .

В українській еміграційній пресі вже було чимало оглядів попередніх томів „УРЕ". Є вже й окрема брошура, в якій порівнюється „УРЕ" з „Енциклопедією Українознавства", що всі відомості подає лише на базі фактів, а не московсько-комуністичної ідеології та фальшувань. Тому тут ми коротко зупинимось лише на найновішому, 7-му томі „УРЕ".

Він охоплює гасла на К, Л, від „Коліївщини" (яку зведено до соціального протипольського повстання) до „Ланчин" — селища на Станіславівщині (з гасла нічого не довідуємося про історію того селища, хоча воно засноване аж у 10-му сторіччі!).

Як у випадку з селищем Ланчин, про яке в „УРЕ" сказано, що має воно бібліотеку і кілька шкіл, так і в багатьох інших гаслах „УРЕ" починає історію сіл, селищ, міст, людей від часів совєтської влади, тобто викрадає в українського народу його минуле.

Дуже багато назв-гасел у 7-му томі „УРЕ" присвячено „старшому братові", навіть тоді, коли ті гасла нічого спільного з Україною не мають. Вже на перших сторінках 7-го тому „УРЕ" вириває отака собі, народжена в Петербурзі, соціалістка-комуністка О. Коллонтай, здається жидівського роду, яка з Україною мала спільне хіба те, що в 1919 р. була призначена до складу Комісії ЦК КП(б)У для агітації серед українських робітниць, але й тоді в Україні вона не була з огляду на воєнні дії. Також є в „УРЕ" і народжений у Тамбові російський математик А. Колмогоров, професор Московського університету, біографія і праця якого нічим з нашим народом не пов'язані, і таких гасел дуже й дуже багато. До того ж використовується їх для прославлення різних царських і комуністичних російських здобичників. Тому, щоб знайти скупе і перекручене гасло про укра-

їнські, наприклад, „Коломийки", — спочатку треба добре наколонтаїтись і наколмогоритись.

Як і в попередніх томах, у 7-му томі „УРЕ" помічаємо факти, що аж ніяк не пасують виданню академічного типу. Вони подиктовані політичною, та ще й чужою, російською цензурою. Для одного з найперших українських самостійників-емігрантів в Америці, о. Агапія Гончаренка, окремого гасла в „УРЕ" немає. Цей діяч невігідний Москві, ніяк не вкладається в приписані рамки. Але ось про Герценів часопис „Колокол" читаємо (стор. 12): „Українською мовою було видруковано статтю А. Гончаренка „Від ієродиякона Агапія" (1861)". Для читача „УРЕ" невідомо, хто такий о. А. Гончаренко, бо ж про нього не було гасла. Залишиться невідомим і те, що в „Колоколі" о. А. Гончаренко надрукував некролог на смерть Тараса Шевченка і вимагав волі для України. Між іншим, він же назвав Росію „москалем-червивцем, який оскверняє слов'ян".

Після плутаних статей про комуністичні партії в різних країнах, в тому числі і в Україні, іде плутане і непослідовне гасло „Контрреволюція". Зразком непослідовності тут може служити те, що, називаючи „контрреволюційною" Спілку Визволення України — „УРЕ" не згадує й словом про створену Миколою Павлушківим у 1925 році Спілку Української Молоді, членів якої судили разом із членами СВУ в Харкові у 1930 році. Очевидно, партнаглядачі вирішили, що краще про СУМ не згадувати. Але в Україну все одно просякають відомості про антикомуністичну і антимосковську діяльність СУМ'у за кордоном.

У гаслі „Концентраційні табори" названо німецькі і навіть польські табори („Берега Картузька"), але ні слова нема про совєтські, хоч свого часу проголошено в СРСР формальну амністію для в'язнів концтаборів, а тепер чуємо заяви, що „цього більше вже не повториться", що, мовляв, концтабори, то було діло рук Сталіна... Енциклопедія призначена фіксувати факти, а „УРЕ" факти обминає.

Мовчить „УРЕ" і про розстріл українського письменника Григорія Косинки, про знищення в сибірських таборах видатного українського драматурга Миколи Куліша і режисера Леся Курбаса (до обох присвячених їм, наскрізь

ЛІТЕРАТУРНІ СТОРІНКИ

Михайло Островерха

ЛЕМЕНТ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Письменник, мистець — без туги, як грішник без Бога; він яловіє, його життя безплідне.

Наша література на еміграції, як не котурни, не акробатика, то „l'art pour l'art”, а то ще й гірше. Лиш час до часу деякий пробіск осяє нашу, українську сірину. Наші письменники, мистці не люблять слухати лементу з Рідної Землі; вони перестали тужити, терпіти болями України, сучасної України. І перестали творити співзвучно з цим терпінням. Але — ревно заходяться рівнятись до Заходу сартро-гемінгвейського, а то й саганівського. І вислід — порожнеча душі.

сфальшованих гасел навіть додано їх портеги).

Ще один маркантний факт. У 1-му томі „УРЕ” замовчала ім'я світової слави українського скульптора-модерніста Олександра Архипенка, який живе в Нью Йорку. Очевидно, по довгому розмислі, редактори „УРЕ” побачили, що занадто вже доцензурувались, і тепер у 7-му томі, на стор. 456-ій, роблять перед О. Архипенком запізнений реверанс, репродукуючи Архипенкову „Постать людини” та згадуючи про нього, як про українського кубіста (означення занадто спрощує складну творчість цього мистця).

Коли вже „УРЕ” наважилася сказати про український кубізм, то мала б назвати ще кілька прізвищ, а між ними й кінорежисера та скульптора Івана Кавалерідзе, в одному з фільмів якого, поставлених в Україні, навіть земля з-під плуга відвалювалася у формі трикутників. „УРЕ” фальшує, заявляючи, що в Україні кубізм не поширився: його носіїв винищено, саму течію заборонено, хоча в масі українського народу кубізм та інші футуристичні напрями підтримки не мали.

В гаслі про видатного мистця, скульптора, мистецтвознавця, працівника українського кіна проф. Василя Кричевського редактори „УРЕ” „забули” згадати, що утік він з України під час війни, зазнавши на батьківщині переслідувань політичного характеру саме за

На цьому сірому тлі промовив Микола Понеділок: „Говорить лише поле”... — Новелі, нариси, оповідання. Накладом видавництва „Гомін України”, Торонто, Онт., Канада, 1962 — це, за останніх сімнадцять років, після Юрія Клена: „Попіл імперій”, Василя Барки: „Рай”, а в мистецтві Михайла Черешньовського — Лесі Українки, монумент, — справжній лемент Рідної Землі, що лявою болю й терпінням виллявся з серця, з душі письменника. Цей твір, це, можна б сказати, „голий жах”, жорстока дійсність на нашій Землі у московській неволі. Але цей жах і тусклива дійсність, — змальова-

український національний „ухил”; що він жив, працював і помер у далекій Венесуелі. Редактори „УРЕ” називають цього видатного українського національного мистця „радянським архітектором”.

„Українська Радянська Енциклопедія” несамохить виявляє те колоніальне становище, в якому перебуває український народ. Пропагандивна балаканина про незалежність і державність розминається з сотнями фактів, а тут ми навели для зразка лише кілька. На закінчення наведемо ще один.

Кожний культурний народ може тільки пишатися такою людиною, як академік Агатангел Кримський — визначний філолог і сходознавець, справжній вклад України у світову культуру. Пишучи про нього, „УРЕ” на стор. 398 сьомого тому заявляє: „Грунтовна „Історія нової арабської літератури” (А. Кримського) залишилася в рукопису”... Чому залишилась? Чому в „суверенній” УРСР досі не видано цієї видатної праці академіка Кримського? Де відповідь на це питання? Вона лежить знову ж таки в Москві: дотепер такої праці в Росії ще не вийшло — як же може колоніальна Україна її мати?

Отак, хоч-не-хоч, „Українська Радянська Енциклопедія” сама інколи викриває те, що намагається приховати: правду про поневолену Україну.

Р. Кухар

ДЕЩО ПРО МАКЕДОНСЬКУ ПОЕЗІЮ

Іронією долі народ, який дав слов'янам їхню першу літературну мову, є останнім з-поміж слов'ян, що таки добився нарешті визнання своєї мови окремійною й самостійною серед інших слов'янських мов.

У середньовізгі македонський народ входив частково у склад Болгарського, частково Сербського Королівства, був і частиною Візантійської імперії до часу, коли проковтнула його й інші південно-слов'янські народи в 15-му столітті Турецька Оттоманська імперія.

Довгий час не усвідомлював македонський народ своєї національної окремості, утожнявав себе подекуди з болгарським народом. До речі, деякі герої національного епосу південно-слов'янських народів є ті ж самі для сербського, болгарського та македонського народів, як, наприклад, королева Марко, що 15 червня 1389 р., ймовірно, брав участь у фатальній для їх незалежності битві на Косовому полі.

Після 1912 р. розділено македонський народ

поміж трьома суміжними країнами — Сербією, Болгарією й Грецією. Такий стан залишився подекуди й донині.

Основи під сугасну македонську поезію поклав — разом з Райком, Жінзіфовом, Прлізевом — Костянтин Міладінов, брат визначного македонського політичного й суспільно-культурного діяча, що народився в містечку Струга 1830 року. Це був тип „мистця-борця за зволення свого народу”, а не „мистця заради мистецтва”. Міладінов був одним із тих, що скуштували „опіки” старшого брата. Про його сумний досвід маємо різке свідчення в формі гарного поетичного образу, який і наводимо нижче, н. з. „Туга за півднем”.

Ситуація дуже нагадує атмосферу з драми Лесі Українки „Бояриня”. Москвини зводили надіями і македонських політичних діячів, які вирушали на північ в добрій вірі послужити своїй національній справі і з власного досвіду визнавали справжню імперіялістичну природу московського хижака. Міладінов помер вправді

ні в рембрандтівській кольориті, який лиш де-не-де просвітлює мурашківський тон, подані у глибокій етичній та в мистецькій естетичній формі, що є симптоматичне для правдивого українського письменника, — надають тривалу вартість цьому творові. Ви лиш вдумайтеся і зглибіть, — починаючи від такого, тонко вичутого заспіву, через „Буржуйку”, „Чорну хустину” до „Без назви”, — а ви терпітимете з героями Автора, з Автором і з тією доброю українською Землею. Не лякаймося терпіння, не оминаймо його у наших... тимчасових достатках, бо щайно з правдивого терпіння родяться, постають тривалі вартості.

Сучасний французький поет Андре Бляншар каже: „Joie et douleur ont meme cri”. (Si loin qu'on aille). Це саме ми знаходимо й у М. Понеділка: він — по-українськи! — і терпіння у сміху передає; як ті, колись, козаки, що їх на палі садили, а вони ката просили, щоб не високо їх садив... Хіба ж це не жарт, хоч і тускний?..

Письменник, мистець, що запозичає стиль, форму від іншого письменника, мистця, а не

має сили перетравити цього, — сумний такий письменник, такий мистець.

М. Понеділок має свій стиль. Він, органічно, наближається, либонь, дещо до тих щасливих та буйних бруньок із 1920-их років, що їх Москва безмилосердно — як звичайно і завжди — скосила, стяла. — Стиль родиться у творчому терпінні серця, у зворушеннях душі. І правдивий письменник, мистець, це — особовість, це стиль; його, стилю, не повториш, хіба наслідуватимеш, „подражатимеш” йому, як свого не маєш. А М. Понеділок, — як сказали ми, — має свій стиль, який і надає велику вартість і тривалість його творові.

Хочеться без страху сказати: добре воно, що М. Понеділок уродився у 1922 р., бо його „Говорить лише поле” виразно... говорить, що ми ще дістанемо від нього одноцілий роман тієї ж форми, тону, стилю і змісту.

Як же співзвучно з Автором створила свої ілюстрації Галина Мазепа, що в синтезі, синхронічно зображають нам героїв цього твору. А шляхетна лінія рисунку так глибоко єднається й підкреслює добру лірику твору.

не в московському, а в турецькому ув'язненні, разом із своїм славним братом, за свою долю він заступався, але московського задушливого клімату він вже до смерті терпіти не міг.

Бувши в Москві, подібно як і Гоголь, Міладінов відгував гужість отогення й безмежну тугу за своєю соняшною батьківщиною. Українська мова, Шевченко зокрема, мали вплив на його писання. Ще більший вплив Шевченка позначився на поетизній творчості земляка Міладінова, Жінзіфова. Шевченко насправді виявився найбільшим літературним формотворцем Жінзіфова. Крім Шевченка, перекладав Жінзіфов „Слово о полку Ігоревім”.

Взагалі українська мова відіграла не абияку роль в формуванні македонської мови, зокрема творчості Жінзіфова. Помітні такі українські конструкції в македонській мові, як „ні — ні” („ні його не люблю, ні тебе не хожу”), спосіб степенування прикметників (сильний, сильніший, найсильніший), лексичні аналогії (гарний — арен; дома) тощо.

Жінзіфов також проживав довгий час у Росії, де працював як звичайний гімназійний учитель, хож був видатним язичником-славістом. Як і Міладінов, позував себе ізольованим від московського суспільства й тужив за батьківщиною.

До найбільш відомих сучасних македонських поетів належать Коста Раціні, Коле Неделковскі; обидва вони поети-бойовики, що своєю кров'ю й життям, подібно як Позиганюк, Ольжиз, Юрій Ліпа, Олена Теліга в українській літературі, позначили шлях до незалежності свого народу. Чи не найбільший досі літературний доробок в македонській літературі має поет Венко Марковскі.

Хож національно поділені й гисельно незнаєні, економічно й політично експлуатовані, македонці зберегли свою національну культуру й мову, добилися в югославській системі після другої світової війни національного визнання і не покинули надії на повне визволення.

Нижче подаємо два вірші македонських поетів у перекладі на українську мову Романа Кухаря.

Блаже Конескі

ОХРІД-ОЗЕРО

Три дні вже озеро й три ночі
Бурхливу пісню все співає,

Тривожне, дивне щось пророчить,
Сердито вис, страшно грас,
Плачі, зідхання
І парікання!
Яка потуга! Так, в безкрас,
Заголосив би й я, й потонув!
Та голосу того немає
Над хвилями роздатись дзвоном:
Грізним лунанням
Лишить послання!

Костянтин Міладінов (нар. 1830 р.)

ТУГА ЗА ПІВДНЕМ

О, якби крила вірлині мати,
Злинув би в батьківщину, до хати!
В лобі міся зразу б я подався,
Ондечки Струга, Кукуш згадався;
Сонечко пестить мій край, кохас,
Тут навіть сонця того немає.

Сонце в імлі як мене догляне,
Ще болячіше на серці стане;
Виберує я так в шлях далесий,
Звідси на південь, хоч би наветки,
Всіх бо там сонечко зогріває,
Небо зірками сам Бог ветеляє.

Тут же заславає весь світ від мряки,
Мрячне підсоння й народ однакий;
Холод, мороз, заметіль, посуха,
Як негода, то завірюха;
Край непривітний, села приземні,
В місті знов студінь і мислі темні.

Ні, залишитись я тут не можу,
Годі терпіти насналя, стужу;
О, якби крила вірлині мати,
Злинув би в батьківщину, до хати,
В лобі міся зразу б я подався,
Ондечки Струга, Кукуш згадався.

В краю до зір аж душа посила,
Там бо талап — це природні сила,
Розкіш землі його виростала;
Внестре, он озеро, глянть, біліс,
Вітер сколише, й воно сніс;
Де б не зиркнув ти, вгору, в безодню,
Всюди доглянеш красу Господню.
Там своє серце вклада в пиццалю,
Сонце погасне й помру без жалю.

~~~~~  
Коли Вам щось трудно зробити, то все таки це можливо зробити, тільки треба перемогти труднощі. В політичній праці труднощів повно. Перемагають видержливі.

(3 життєвої мудрости)

*Ікер.*

## МУЧЕНИКАМ ПЕРА

(Фейлетон)

У друга Миколи Понеділка були хрестини... Христив нову свою книжку новель та оповідань „Говорить лише поле”, що вийшла друком у Видавництві „Гомін України” в Торонті.

З цього приводу дорогі торонтці влаштували Миколі велику параду: відбулася зустріч з письменником і врочисте вручення йому першого примірника книжки, з концертом, бенкетом, привітаними, промовами тощо. Друг Микола вернувся з Канади в райдужному настрої, сильно піднесений на душі.

— Це був один з найкращих днів мого життя! — сказав опісля.

І справді, душа в тебе росте і серце живіше б'ється, коли довідуєшся, що на таку зустріч явилось понад 600 осіб, у тому багато молоді. Коли під час тієї ж зустрічі народ розхватав на місці сто книжок! І то так хватав з-під рук, що автор не вспівав підписувати їх... Значить — ще не пропала наша слава! Є ще для кого творити, писати і друкувати.

Інша річ, що це велике свято трапилось в Торонто, в Канаді... Не знаю, чи то в мене пам'ять не дописує, але якось собі не пригадую, щоб таке церемоніальне вручення авторові першої книжки відбулося колись в Нью Йорку... Хіба тоді, коли ще нас в Америці не було...

Правда, в Америці завелась від якогось часу така мода, що автори видають книжки власним коштом, з власних, мізерних заощаджень чи скромних заробітків, чим, звичайно, улегшують працю пп. видавців та книгарів. Ну, коли ж ти сам надрукував собі книжку, то який біс буде тобі її „вручати?” Тут, брате, і не жди на концерти, промови та інші церемонії, а бери книжки під пахву і махай між люди, — на якийсь пікнік, чи під церкву, чи на святочну академію, може яка ласкава душа змилюється і купить книжчину.

Ще півбіди-лиха, коли автор або авторка одружені... Коли, скажемо, в сім'ї трапилось таке нещастя, що чоловік-письменник, тоді дру-

жина його рятує, носить з книжками. Коли ж, навідворот, дружина письменниці, тоді чоловік страждає за літературу, світить очима перед людьми, розпихає, як може, жінчині архітвори. Та й діточки, якщо Бог послав, теж інколи допоможуть.

А вже самотньому авторові чи авторці сутужно приходиться: немає кому виручати! Знаю це горе, бо сам належу до самотницької партії, і тому щиро співчуваю шановній подрузі по перу, Докії Гуменній, яка подарувала нам оце чергову свою книжку „Серед хмаросягів”... Ну, так, просто — подарувала, бо видала її самотужки, власним коштом і промислом, хоч не можу того збагнути — яким чудом-дивом?.. Що Докія має характер — це ми знаємо. Що має талан — теж знаємо. Але звідки вона, бідолашка, роздобула грошей на друк і папір — того, бігме, не знаю!

Так привела Докія на світ Божий вже чи не десяту свою дитину та й охрестила її „Серед хмаросягів”. Тихі і скромні були хрестини, без квітів, промов і врочистого вручення першого примірника. Не поталанило їй так, як другові Миколі в Канаді... Ось тепер вона ходить по Нью Йорку, з „дитиною” під пахвою, і ніби вникається, немов би соромилась за своє дитинча, якби йому чогось, не дай Боже, бракувало або було неправедного ложа...

А дитина хороша і цілком легальна, бо носить печатку Об'єднання Українських Письменників „Слово”. Як надібаєте авторку — не ждїть аж вона вас проситиме, ви перші попросїть у неї „Серед хмаросягів”.

*Не лякає нас велиз завдань, не спиняє трудність шляхів, що їх ми обрали, але не можемо не тривожитись станом молоді. Яке їй і через те наше майбутнє?*

*(С. Галамай)*

**ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!**

В. Барка

## КНИГА ОПОВІДАнь М. ПОНЕДІЛКА

Ми живемо в добу недужу і захмарену, коли все, — між зорями і квітками, — поступово проймається політикою, повною недовіри до кожного почуття. Тому від справжнього гумору в літературі, чистого і доброго, з щирим сміхом, того гумору, який за часів ренесансу названо „свіченням душі”, залишилися тільки острівці, не зібрані в архіпелаги.

Він був прикметою морального здоров'я народів, і він пригас.

Навіть і в нас, українців, що „постачили” північному сусідові Гоголя, Аверченка, Зоценка, і дома зоставалося досить, гумор тепер зник: на Україні жадного справжнього майстра в цьому жанрі, серед натовпу діячів офіційного письменства, не видно.

Тим більша заслуга двох авторів на еміграції: І. Керницького і М. Понеділка, що, як останні могікани, звичайно не віком, а перами, гідно представляють цей жанр.

Він, у справжньому вигляді своєму, належачи до найтрудніших, сягає до найглибших джерел душевного життя.

Бритієць Аддісон, який був і знавцем того жанру, і письменником, що гумору не цурався, склав цікавий родовід з двома деревами:

1. Гумор несправжній має своїм джерелом фальшивість; від неї з'являється нісенітниця, що викликає два вияви: шаленство і регіт.

2. Джерело справжнього гумору — правда; від неї живиться здоровий глузд, з яким приходить дотеп і веселість. Цей гумор не тішиться у відразному пориві і зневазі, хоч подекуди вони з ним сполучені.

Наприклад, в Арістофана вони є скрізь, зокрема в зображенні немилого йому мудреця (на той час ніби „модерніста”). От, стоїть „мислильня” його і всередині він сам: підвішений в корзині — під високою стелею. Окликнувши його: Сократіку! — новоучень питається, чого той так високо, і дістає відповідь, що так легше думати про високі речі. Бо при землі мізкові соки притягуються вниз, як і в капусті; коли ж піднятися вгору, тоді думки без перешкоди витають коло зірок.

Старогрецький комедіограф мав нахил до різко сатиричного зображення.

Мабуть, ні в одного автора ясний гумор так не вимовився, як в Сервантеса і як в Гоголя — в українських повістях, де все життя наче обсіпане сіянням від веселощів доброго серця — при вигляді всіх дивовиж людських. А вже в російських повістях Гоголя сторінки обліті „гірким сміхом”, про який сказано в древнього пророка; і з'являється на обличчі автора та машкара сміховинника, яка непоясненою силою своєю смертельно вразила збісовану стихію імперіальної ночі. Чудово означив це Ф. Достоєвський: „явилася потім розсміхнена маска Гоголя, з страшною могутністю сміху, — з могутністю, що не виражалася так сильно ще ніколи, ні в кому, ніде, ні в чий літературі з того часу, як створилася земля”.

Однак, в цих повістях менше гумору, ніж сарказму, іронії сардонічного сміху, при змалюванні цілого звіринця потворностей на дні імперіального моря — з його темними психологічними глибинами, повними демоніякальності.

Гоголь залізними рядками сатири прицвяхував кожне психологічне страхіття імперцини — до окремого стовпа: на розгляд і повчання з прикладів.

Там милий гумор не діяв; не проходив крізь шкіру соціяльних ящерів до їх серця.

З тієї ж причини в І. Керницького і М. Понеділка теж гумор озброюється в леза, що пронизують татарщину советського побуту.

В обох є і дотеп і веселість; тільки в Керницького переважає нахил до першої прикмети, в Понеділка — до другої.

Нашу думку, звиклу до „логіки” щоденних подій, дотеп спершу скеровує в напрямок, протилежний до того, на якому потім спиниться погляд. Тут — двозначний і раптовий, як вибух чи блискавка, поворот зв'язків і уявлень. Дякуючи цьому, ми відкриваємо співвідношення, що потай хотіли побачити. Але вже тепер звільнені допоміжною і дивною інтелектуальною винахідливістю — з рамок звичного думання. В нежданих асоціаціях образного досвіду знаходимо значно кращий вираз, ніж могли б самі тепер скласти. Навіть видається він, мов скарбна знахідка, в оправі парадоксу, в якому величезні, досі далекі одні від одних,



уявлення і думки враз сполучилися в один малюнок життя. Дуже радує і веселить слухача ця смілива і переможна, ніби крилами піднята над всією буденністю — винахідливість чужої думки, що перемагає мертву нерухомість звичок.

Її, думку анонімну, наприклад, в чудесному пробліскові добрих „віців”, слухач сприймає як власну і передає далі.

Дотепи І. Керницького, посіяні в його фейлетонах і анекдотах, коли будуть зібрані в один гумористичний „кодекс”, складуть дзеркало середини століття, дивне життєвістю і багатозмісністю відображення.

В них є і особлива веселість: доброзичлива, м'яка, спокійна і пильна в спостереженні, з своєю філософією терпеливості і толерантності до людей. Але з об'єктивно смішним, зовсім без злоби, показом їх недоречностей: через такий прибраний напрямок, на якому автор нібито бачить ті недоречності наївно і майже так їх і приймає, як хочуть їх власники. Підносять їх до такого рівня парадоксальності і в таких неочікуваних сполуках, що вони самі ж розкривають свою комічність. Від того гумор дістає найвластивіший рисунок і забарвлення.

На відміну від цього, веселість, вибрана в Понеділка оживляти новелі в збірці „Соборний борщ” і наповнювати їх, ніби посестра дотепності, вглядається в широкий обсяг побуту. Вона походить, як правило, з перемоги над злобою; це — добродушна веселість: споріднена з правдою і різко відрізнена супроти іншої, необачної веселості, втопленої в зловтіхи і сплодженої з безуму людського.

Добра веселість знаменує піднесення над всією немирністю, дріб'язками, марнотами і подібною всячиною. Злагіднює і погоджує серця, знаходячи в здоровому глузді рішення для всіх гірких, дражливих вузлів, що схоплюються в побутових відносинах. Така веселість діє, мов еліксир, проти хворості почуттів, і в цьому її потреба і призначення.

В гумористичних новелях М. Понеділка над усіма компонентами стилю панує ця веселість, затоплюючи їх своїми блискучими хвилями. Це, як тепер часто кажуть, спонтанна веселість, — коли вона зроджується, то мусить пройти круг вияву, обкинувши вибрану тему цілком.

Подія життя в ній імітована: з перетвореністю, яка виявляє комічний сенс події в сірій щоденності. Але змалювання тут здійснене з багатством також і почуттєвої сторони; перший приклад до цього дано вже на початку — в назві.

Впровідне оповідання книги виявляє характер гумору М. Понеділка: в темі надзвичайно прикметної для українського побуту — сварки, що колись розбила сусідство Івана Івановича та Івана Никифоровича.

Їх хід і закінчення розміщено в схемі одноактної п'єси, вбраної в стиль новелі.

Можна окреслити „зернину” всього сюжету: вона в джерельному анекдоті, з якого потім виведено на різні сторони ряд оповідних галузок.

Все — на тлі побуту, змалюваного вибірно і живо, з вірним знанням подробиць, серед яких означено якраз і ту, що через неї виразиться смішна неадаптивність. Приклад: як зустрічають високого гостя.

„Йому підносять китицю червоних рож, покроплених для виразного паху фіялковою парфумою”.

Прізвища добрані здебільшого в манірі, часто вживаній гумористами-клясиками (зокрема — Чеховим): вирізнити одну з найпритаманніших рис особи, пов'язаних з родом діяльності і заняттями.

Тут: поет Сухоребренко, — ознака тісного економічного стану, що став неминучим для цілої категорії; філософ Кунявий, очевидно, в зв'язку з настроями, навіюваними на слухачів; директор книгарні Копійка. Тут коментарі зайві.

Автор, розвиваючи дію в мініатюрній комедії, звичайно, вживає певного мистецького перебільшення, це, так би мовити, „роздмухування” смішного.

Опрацьовує гарні стилізації в мові персонажів: його новелі, при жвавих діалогах, дістають той необхідний життєвий рух і розвиток, що весь час підтримує інтерес читача, а ще більше — слухача. Бо, мабуть, ніхто цих оповідань не прочитає відповідніше до їх стихії комічного, як сам Понеділок, що останніми роками артистично вдосконалив спосіб читання власної гумористичної прози. Справжній гумор, це — ніби своєрідна, одна з багатьох, відповідей доброти — на чорноту світу, така від-

повідь, в якій зневажено ненависть; подужано її в веселих протиставах. Через веселість, супроти зневаги до людей, що мають злі прикмети чи коять осудні вчинки, — встановлено милість до самих людей, від яких відрізнено ті окремі прикмети і вчинки, як тимчасові. Відновлено до самих людей вірні відносини людські: через добродушний сміх, що повинен і самим тих людей захопити — повчити, переконати їх без зла проти їхніх особистостей і без приниження.

В такому незвичайному виразі людської правди якраз полягає трудність і дорогоцінність справжнього гумору. Наприклад, в згаданих українських повістях Гоголя, оповіданнях Стороженка чи Квітки-Основ'яненка.

На жаль, Остап Вишня надто впадав фейлетонами, навіть за найкращого часу свого, — середини 20-их років, — в карикатуру і шарж. Потім і зовсім перейшов від побутової сатири до політичної: на розпорядок „згори”, бо мусів, мучений бідною з режиму.

Понеділкові пощастило уникнути того спотворення, і його талант гумориста має вираз в нормативних формах комічного оповідання. Хоч і в нього, на побічній лінії шукання, стрічаються шаржі: наприклад, в епізоді з музикою-піяністом („Не апльодують”). Правда життя, вся незмінна в основі, з людськими реальними вартостями, і для трагічної повісти і гумористичної новелі, є та, що музика міг бути великим майстром, при всій смішній ситуації, того вечора. І не обов'язково мав „відстукати” або „відгрюкати” твір. Властивий спосіб освітлення, випрацьовуваний і в самого Понеділка, дозволяє досягнути ліпші вияви смішного: от, при всій надзвичайній майстерності концертанта, трапиться випадок, в якому бринить та найкомічніша струна, що її, як означено колись, Гоголь, проходячи, неодмінно зачепить.

Понеділкові стиль має одну перевагу над фейлетонами Вишні: щире веселість, не підкорену елементарній політичній тенденції. Коли також друга перевага здобудеться, в якій старий фейлетоніст сильний: ляпідарність висловів і стислість розповіді, тоді матимемо гідного спадкоємця столітньої традиції в нашій гумористиці.

Оповідання збірки діляться, в основному, на дві групи: з життя еміграції і — з життя в Україні, під софитами.

До першої групи, крім двох, згаданих попередю, належать також: „Осля та слоник”, „Сердечний приятель”, „Рибальські змагання”, „Вертеп” та інші.

До другої групи: „Невдачі Васі Прища”, „Про культурні танці”, „Барани — овечки”, „Ай-я-яй”, „Вівчур-розбійник”, і цикл „Армія”.

Деякі оповідання („Сон рябої кобили”, „Лист до полтавки”, „Віч-на-віч”) творять ніби місток між тими двома групами, відображуючи зустріч двох світів, західного — передусім, представленого Америкою, — і советського. Тут зіставлено в крайньому контрасті, через зустрічі українців з обох сфер, два типи життя і громадської свідомості, і різниця, виражена також в найрізкіших рисах характерів людських. Новелі цього окремого ряду стають пристрасно полемічними, в тоні найгострішого осуду.

Своєрідну симетрію творять дві більші речі в обох основних групах: у першій — „Вертеп”, в другій — „Армія”. Вони мають вільну композицію; „Вертеп”, як багатотемна фантазмагорія з громадською ідеєю і ліричними окрасами; а „Армія”, як збір різноманітних малюнків з побуту, зв'язаних спільною темою і мотивом сатири.

Обидві речі виявляють докладну і широку обізнаність автора — в багатстві нашого культурного надбання і також в цілому побутовому морі советчини, при її протилюдських виявах.

Гуморески М. Понеділка становлять собою цілковито відповідні, так би мовити, „знаряддя” для відповіді на заведення того побуту: духовно спустошеного, скривленого всіма обрисами в канудну азійчину червономосковського взірця.

У змалюванні цього потворства Понеділок здобувся на такий успіх гумористики, що переважив всіх своїх теперішніх „суперників” в Україні.

Він переважає їх суто мистецькими прикметами новель, струнко і чітко збудованих, симетрично злагоджених головними мотивами і пильно опрацьованих в стилістиці. Багатство лексики і побутового кольориту вирізняє Понеділка, як визначного сучасного автора народних оповідань.

Відчуваючи сатиричну силу цього автора, декотрі піднаказні журналісти в УРСР напали-

## З ПРЕСИ І ЖИТТЯ

Читаг української преси не може нарікати на „озірковий сезон”, тобто на брак маркантних випадків у нашому суспільно-політичному житті. Ось декілька з них в скорозеному реєстрі.

Від деякого часу в українському політичному житті надають основного тону сміхотворці.

Представник одної політичної групи, а слідом за ним і його товариші таке „втяли”, на 50-літній зустріжі на „Вовзій тропі”, як ото в „Запорожці за Дунаєм”: „отак базив, — а повернувши долоню — отак то не базив”... Іншими словами представникам деяких політичних організацій на тій зустріжі сказали люди в коротких штанах, що, мовляв, політичних сил на ту урозистість не запрошувано і — зробили парадну дефіляду перед... президентом в екзилі. Виходить, що він „аполітичний”. Воно може недалеко від правди, але чи треба було цей „аполітичний акт” аж так демонструвати перед публікою, зокрема перед молоддю?

Чи один з Владик повинен був вихвалити під час Богослужби „аполітичність цієї молоді”? Чи проповідувати з амвону або ж з трибуни засаду „отак базив, а отак не базив” є добрий виховний метод? Кому потрібна така подвійна конспірація? Невже Бог і Україна того хозуть?

Невже наївні лідери „аполітичної пластової молоді” живуть на іншій планеті або ж мають українську громаду за дітваків, коли не хозуть базити, що саме політичні гинники, тегії чи групи не тільки існують, але й оживляють, розрухують громаду, щоб не заспала на вигідному мішку, набитому „аполітичністю” і надудо-

~~~~~  
ся на нього з низкою статей, в яких спробували воювати гумором, але — на диво! — виявилися тільки слабими наслідувачами Понеділка. Аби тинь кинути, вигадали міт про нього, як нібито німецького офіцера! Ці напади становлять для М. Понеділка найкращий комплімент; його супротивники розписалися в одержанні своїх сатиричних портретів.

Збірка „Соборний борщ” ілюстрована надзвичайно характеристичними малюнками Б. Крюкова, який виконав також і майстерну обкладинку до неї.

му космополітизмом скавтингу. А той скавтинг, до режі, копнув український пласт, наже осягтим копитом у потилицю...

Чи для інтернаціональності треба було запрошувати смертельних ворогів України, росіян і поляків? Куди йде така „аполітичність”? Чи ж не є то „подхалімство”, рутенська безхребетність або огидний сервілізм хитрих Паньків?

Чи для „аполітичності”, чи для наскрізь партійної засліпленості Головної Булави, чи там для майже диктаторської самоволі п. Б. треба було обтяти з програми розділ про УПА? Чи це така вірність пластовим традиціям, таке служіння правді, коли нагадати, що сл. п. Бандера, сл. п. Чупринка, Лицар, Шелест, ген. Перебийніс-Грицай були пластунами і боролися за визволення України. Наша молодь не може собі дозволяти на люксус замотелиженого інтернаціоналізму, але була і ще довго буде виразно національною, українською молоддю...

Дивно, що пластовий сміхотворець на верху драбини не розуміє цього і... сміхотворить аж драбина під ним хитається, як і його товариш з політичної „репрезентації”, який ще не так давно малював УНРаду як зорта на стіні, а тепер, мов кепський паламар, мусить кадити тій самій УНРаді. *Ut aliquid fecisse videatur...* Дивні Твої діла, Господи! Можна б посміятися з сміхотворців, якби не те, що смертельний наш ворог слідкує за нами і для розкладу еміграції, спантелизування умів то підсилає агентів, то покванно цитує вислови політичних писарів, а все, щоб щось проти „бандерівців”.

Оце уже третій раз похвально поплескують по плезу нещасного редактора Шемердяка, мовляв, „хороший парень”. Хто? А хто ж би, як не ті самі „прогресистські”, невідомо за гії гроші видавані т. зв. „Українські Вісті” з 4-ої вулиці в Нью Йорку. В статті „Покінзити з культом терору” вони обурюються з приводу здвигнення в Еленвіллі пам’ятника Борцям за Волю України. Вони клизуть покінзити з культом терору, що його ніби проповідують ті українські сили, що здвигнули цей прекрасний пам’ятник. Бо, мовляв, і „Самостійна Україна”, націоналістичний журнал, у вересневій статті (Шемердяка цим разом уже не згадується),

пише, що українські селяни хватали за зброю (чи не від большевицьких партизанів Ковпака?) проти терору бандерівської УПА.

Дописались редактори „Самостійної України“! Виставить і для внуків на бублики...

**

З відгуків української преси на статтю Дж. Л. Стіла в „Лайф“ н. н. „Вбивця, роззброєний любов'ю“ можна набрати враження ніби то велике досягнення, що така стаття появилася і ніби назагал постава українських журналістів... повинна бути прихильна. Ми ж не можемо позбутися неприємного здогаду, що знагна застина людей прочитала ця стаття або дуже побіжно і через те замало критично або ж... не догитала до кінця.

Отже ми були б вдоволені з факту, що популярний і з мільйоновим накладом журнал „Лайф“ з 7 вересня звернув увагу на підступні методи московського імперіалізму, який зважується за наказом „миротворця“ Хрущова, Шелепіна на території гужої держави допускати ганебних політичних мордів, якби автор непотрібно не вмичував сенсаційних моментів до своєї, зрештою, доброї статті.

Кому потрібні і за чийм підшептом внесено неправдиві згадки про якийсь „бункер“? Чи то треба було, мабуть, за советськими брехливими „брошурами“, притисуваними то Матзієвським то Кукові, то іншим; бувшим націоналістам повторяти нісенітницю про „містресс“, про гужі розвідки і т. п.?

**

Вся українська громада за ініціативою організації Визвольного Фронту влаштовує політичні віза з приводу процесу проти агента КГБ Сташинського, що замордував Бандеру і Ребета. Нпр. в дні 7 жовтня в 40 містах Америки в тому самому часі відбуваються протестні віза з метою поставити перед суд політичної опії світу злогинну Москву. За Петлюру, Коновальця, Чупринку, Бандеру і других притягти Кремль перед міжнародний трибунал!

**

Підготовка до Екуменічного Собору і дискусія в українській пресі на тему об'єднання православних і католиків актуалізують потребу ще раз піднести давніше гасло українських на-

З НАШОГО ЖИТТЯ

УКРАЇНСЬКЕ ЛІКАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО
ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ, Інк.
Відділ Огайо

Клівленд, дня 14 травня 1962

ЗВІДОМЛЕННЯ ПРЕЗИДІЇ

Восьмих Загальних Зборів Українського Лікарського Товариства в Огайо

Дня 6 травня 1962 відбулись Восьмі Загальні Збори Українського Лікарського Товариства в Огайо — в залі Ради Директорів Лікарської Палати Клівленду при 10525 Карнегі Евеню, Клівленд 6, Огайо.

В Зборах взяло участь 22 члени Товариства. Письмові привіти учасникам Зборів переслали: Головна Управа УЛТПА з Нью Йорку, Н. Й., Екзекутива Українського Конгресового Комітету Америки з Нью Йорку, Президія Української Вільної Академії Наук з Нью Йорку, Управа Асоціації Української Католицької Преси з Філадельфії, Па., Президія Української Медично-Харитативної Служби з Мюнхену (Німеччина) та Президія Комісії Допомоги Українському Студентству із Сарселю (Франція). Особисто вітав Збори голова Дирекції Української Кредитової Спільки „Самопоміч“ у Клівленді, мгр. Адам Вовк.

В рямцях ділових нарад виголосив наукову доповідь на тему: „Медична реабілітація фізично пошкоджених пацієнтів“ — д-р Любомир Вородайко, спеціаліст у ділянці фізичної медицини і реабілітації.

Загальні Збори проголосили дійсними членами Українського Лікарського Товариства Північної Америки трьох нових членів: д-ра Ярослава Кривяка, д-ра Юрія Русина та д-ра Андрія Жгуту. З-поміж 64-ох українських лікарів на терені стейту Огайо, Відділ УЛТПА об'єднує 61 членів.

Із звітів уступаючої Управи, що її очолював д-р Мирослав Орловський, можна було довідатись, що Українське Лікарське Товариство в Огайо придбало в каденції 1960-1962, згідно з письмами Головної Управи УЛТПА, звання одного з найкращих Відділів УЛТПА під оглядом організації і діловодства.

На внесок голови Контрольної Комісії, д-ра Бориса

націоналістів: Ми за український патріархат в Києві!

**

Восьмий Конгрес УККА відбувається в особливій міжнародній обстановці і ціла програма достосована до потреби видеигнення на міжнародний форум справи визволення України. Важно також ствердити, що цей Конгрес відбувається в 20-ту рішницю виникнення і боротьби героїської Української Повстанської Армії. Можна надіятись, що всякі партікулярні тенденції будуть підпорядковані загально-українським вимогам історичного моменту.

Андрієвського, та на пропозицію д-ра Витовта Левицького, Загальні Збори уділили абсолюторію уступаючій Управі з подякою для д-ра Зенона Винницького, бувшого секретаря Управи, за високоякісне ведення аґенд Товариства.

До нової Управи Відділу УЛТПА — Огайо ввійшли: д-р Іван Подригуля — голова, д-р Олекса Хомин — заступник голови, д-р Микола Дейчаківський — секретар, д-р Ярослав Кривяк — скарбник та д-р Зенон Винницький — пресовий референт. Контрольну Комісію обрано в складі: д-р Мирослав Орловський — голова, д-р Богдан Панасюк і д-р Андрій Жгута — члени.

Президія Восьмих Загальних Зборів Відділу УЛТПА в Огайо вважає, що активна діяльність нашого Товариства в минулій каденції була діловим закріпленням тези д-ра Андрія Макарушки, колишнього голови Централі УЛТПА, про те, що „українські лікарі були і будуть завжди із своєю громадою“, як теж підставою для належного відзначення 10-их роковин існування Українського Лікарського Товариства в Огайо в серпні 1963-го року.

З доручення
Президії Зборів УЛТ — Огайо:

вл. р. д-р Осип Ларь
(секретар)

~~~~~

**УКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕСОВИЙ КОМІТЕТ
АМЕРИКИ**

ОБІЖНИЙ ЛИСТ ч. 46-VII.

**СПРАВА 8-го КОНГРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ
УКРАЇНЦІВ**

Високоповажані Пані й Панове!

Маємо приємність повідомити та поінформувати Вас про те, що в 1962 році, у днях 12, 13 і 14 жовтня відбудеться 8-ий з черги Конгрес Американських Українців у місті Нью Йорку в готелі „Комодор“ (при 42 вул. схід біля залізничного двірця Гренд Сентрал).

Нема сумніву, що при теперішніх міжнародніх відносинах і зокрема при визиваючій поведінці Москви цей наш Конгрес буде мати для української національної спільноти в ЗДА велетенське значення. На ньому всі його учасники матимуть змогу не тільки розглянути діяльність УККА за останню каденцію, але й солідарними зусиллями устійнити програму його праці на чергових три роки.

Всім членам УККА напевно залежить на тому, щоб ця їх репрезентативна організація діяла найсправніше і керувалась у своїй праці виключно тільки Найвищим Добром неволеного Українського Народу. Тому то всі його членські організації мусять до цього 8-го Конгресу належно підготуватись і глибоко продумати ті засоби, якими УККА краще, ніж досі, зміг би організувати допомогу визвольним змаганням свого Народу.

На основі зобов'язуючих постанов Статуту в Конгресі можуть брати участь всі члени УККА, себго ор-

ганізації, що були прийняті в члени і підписали відповідну декларацію в справі виконання наложених на них Статутом обов'язків.

Всі такі членські організації, що зголосять свою участь у Конгресі, мусять:

- 1) мати вплачені членські вкладки за три останні роки в приписаній Статутом висоті;
- 2) їх делегатами на Конгрес можуть бути тільки такі громадяни, що є постійними платниками Національного Датку і не залягають із вплатами за останні три роки;
- 3) всі ці членські організації зобов'язані за місяць перед Конгресом сплатити всі свої членські залежності, а крім того вплатити одноразово по 25 долларів реєстраційної оплати до Централі від кожного делегата на покриття коштів Конгресу.

Всі Центральні Організації мають обов'язок вплинути відповідно на свої Відділи, щоб вони своєчасно виконали всі повищі зобов'язання супроти УККА, якщо бажають взяти участь у Конгресі і є членами УККА.

Подаючи все це до відома, просимо прийняти наші щирі привітання та побажання якнайкращих успіхів у підготові до Конгресу.

З правдивою пошаною

Лев Добрянський (—)   Теодор Миник (—)
Голова   Заступник Президента
Ігнат Білинський (—), Матвій Стахів (—)
Секретарі

Йосиф Лисогір (—)   Василь Мудрий (—)
Касир   Дир. Канцелярії

~~~~~

Всюди, де український народ громадно поселяється приносить він питомі історично-політичні традиції, змагання, суспільну і економічну структуру і т. п. Завдяки тому стає український народ рішачим політично-географічним елементом для простору, на котрім поселився. Історичний рух (у розумінні Рачеля) може йти, куди хоче і як хоче — український народ затримує свою індивідуальність і зростається зі своєю землею щораз більше й щораз сильніше.

(Степан Рудницький: Політична географія України, Відень, 1920, стор. 18).

~~~~~

**ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ЗАПРЕНУМЕРУЙТЕ ВАШИМ БЛИЗЬ-
КИМ АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ЇМ, ЩОБИ
ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ!**

~~~~~

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Високоповажаний Пане Редакторе!

В зв'язку з незвичайно цікавою статтею Василя Барки: „Діямат і творга думка”, поміщеною в „Віснику” зг. 6, 7 і 8 — хожу поставити й узасаднити слідууючу тезу: немає, не було і ніколи не буде жадної діялектизної методи. Це є два слова, але вони ніщо не означають у ділянці методи.

Найперше історизна заввага: це мабуть Платон, на слідах Елеатів, видумав цей вираз. Професор Бет досліджував його ближже і найшов, що він означав у нього рівночасно аж три різні резі: поперше — попросту дискусію; подруге — логіку (Платон не знав ще наукової логіки, але мав деяке її передзуття); потрете — платонівську метафізику. На думку проф. Бета, жадної методи в тому немає. Я не йду так далеко; міркую, що є якась платонівська метода, але це попросту метода, яку я назвав би „редукційною”, метода природнигих наук, погано сформульована і ще мутна в голові геніяльного батька філософії. А втім, тяжко за це мати до генія якінебудь претенсії.

Але *quod licet Jovi, non licet bovi*. Не лицює повазі філософа, а навіть взагалі інтелігентної людини, повторювати мутні резі, які є виправдані в творця філософії, перед Арістотелем, перед Галілеєм, перед математизною логікою. Сьогодні вже так не можна. Щоправда, був по дорозі Гегель. Але Гегеля не належить справді поважно трактувати в логіці. Ми мусимо дивитися на методу озима наукової логіки, а не озима будівнигих божевільних систем у повітрі.

Отже логіка каже, що засадниго є тільки два способи пізнання: або різ оглядаємо прямо — наприклад, дерево крізь вікно, — або щось пізнаємо шляхом розумування. А розумування є або дедуційне, таке, як у математиці, — або редукційне, таке, наприклад, як те, яким Копернік узасаднював, що земля крутиться, а не сонце. Іншого способу немає. Або предмет багимо, або доходимо до нього шляхом розумування; а іншого роду розумування немає, є тільки ті два.

Ну, а Гегель? А Маркс? Гегеля залишім у спокої. Щодо Маркса, то мені здається, що він висунув певну природнигу гіпотезу, а саме со-

ціологізну: він каже, що явища можна вияснити, коли приймемо, що є боротьба клас, що надбудова і так дальше. Чого варта ця гіпотеза, це не належить до резі — нехай судять соціологи. Але зі становища методи належить сказати, що це є просте застосування редукційної методи, цієї від Коперніка, відомої вже Платонові.

А коли взяти підружник „генія” Сталіна, то з нього вишикає, зорним по білому, що його „діялектика”, це попросту метафізика: він каже, що всі резі пов'язані одна з другою, що вони змінюються, що йдуть до ліпшого і так дальше. Немає сліду якоїнебудь методи.

Може, однак, перебільшую. Бо ця сталінська діялектика має, як базу, дві добрі ради. Перша: гляди на пов'язання одного явища з іншими. Друга: досліджуй різ генетизно. Досконалі ради, — але щоб з цього робити якусь методу, і то цілком нову, коли це є вказівки з букваря майже кожної науки — то ні. Професор Ясперс твердить, що діялектизна метода служить до ввводження людини в стан такого думкового заколоту, що вона судорожно хапається одинокої ясної резі, партійного приказу. Може. В кожному разі, метоною вона не є.

Отже пропоную, щоб ми перестали говорити про „діялектизну методу”. Не належить вживати слів без сенсу, бо це негарно. А коли якийсь вираз не має сенсу, то саме цей. Так само як „залізний логаритм” або „фіолетова душа”.

З глибокою до Вас пошаною

М. Кушнір

В і д Р е д а к ц і ї

До дуже цікавого і сміливого у висновках листа д-ра М. Кушніра маємо зауваження. Ми згодилися б з ним, якби він говорив не про діялектизну методу взагалі а про діялектичний матеріалізм, тобто вважаємо, що можна і треба відкидати методу, що її пропонує діямат, але годі відкидати діялектику. Саме тепер ряд угених працює над „відматеріалізуванням” діялектики. В цій справі сподіваємося дещо надрукувати у „Віснику”, щоб заокруглити дискусію про діямат.

У СВИТЛІ ФАКТІВ

П. Добрівлянський

„УКРАЇНА В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ”

(Продовження з попередніх чисел)

Ми зовсім не заперечуємо, що і Українська Національна Рада у Львові в 1941 р. і Українська Національна Рада у Києві, як і Український Центральний Комітет у Львові відіграли позитивну роль в організуванні культурного, економічного й суспільно-громадського життя на українських землях під німецькою окупацією. Зате наскрізь шкідливим для української державницької традиції вважасмо намагання представляти УНРаду у Львові, після її політичного переформування за рецептою організації полк. Мельника, та УНРаду у Києві, як керівні центри політичних змагань українського народу в тому періоді та ще й оцінювати їх як... „найбільший вияв державницьких прагнень українського народу”, бо це очевидне знецінювання та зневага українського народу. Адже ж у програмі дії обох УНРад була розбудова суспільно-громадського життя й адміністрації в умовах ворожої окупації. Якою б корисною і не була для української справи ця програма, то все ж таки під оглядом національних змагань вона була програмою мінімалістичною. А твердити, що та мінімалістична програма культурницької автономії під чужим режимом була „найбільшим виявом державницьких прагнень українського народу”, то значить — завертати український народ в оцінці його прагнень і активної постави на сто літ назад. Таке знецінювання постави українського народу в роках другої світової війни тим більш безпідставне, що український нарід актом 30 червня 1941 та геройською боротьбою УПА проти німецького окупанта виразно й рішуче заявив перед світом, що не культурно-освітня та суспільно-громадська автономія в рамках великонімецької держави, але самостійна й соборна українська держава є ціллю його змагань і предметом його прагнень, та засвідчив переконливо, що цей предмет своїх прагнень, він рішений оборонити своєю кров'ю.

Це тільки для опортуністів „найбільшим виявом державницьких прагнень” було творення таких УНРад, що обмежували свої завдання до розбудови культурно-громадського та економічного життя в міру можливостей, на які дозволяла окупаційна влада, для загалу українського народу найбільшим виявом державницьких прагнень було в тих бурхливих днях другої світової війни відновлення самостійної української держави і збройна боротьба за неї з німецьким окупантом, як і з московсько-большевицьким, під прапорами Української Повстанської Армії та ідейно-політичної боротьби під проводом революційної ОУН.

До цих же справді найбільших виявів державницьких прагнень українського народу в періоді другої світової війни жадна з обговорюваних доповідачкою УНРад ніякого ні фактичного, ні ідейно-політичного відношення не мала. Бо якби була мала, то чому б усі

переговори з Бульбою-Боровцем для організування революційно-збройної боротьби проти німецького окупанта в обороні державницьких ідеалів українського народу вів провід організації полк. Мельника, а не львівська або київська УНРада? І взагалі, при чому тоді були б якісь переговори? Тоді б і Бульба-Боровець, і організація полк. Мельника шанували б УНРаду й у військовій ділянці виконували б накази військового референта УНРади, тобто міністра військових справ. А чому ж в дійсності з усього того й тіні не було? Чому немає ні одного автентичного документу з того періоду, декларації, відозви, летючки чи чогось іншого в тому роді, де б було зазначено, що „Поліська Січ”, а потім „УНРА” Бульби-Боровця та партизанські відділи організації полк. Мельника визнають котрусь із тих УНРад своїм політичним зверхником і заявляють, що діють під її керівництвом, або якогось документу котроїсь із тих УНРад, в якому вони самі заявляли б себе політичним зверхником бодай тих відділів партизанів, які створила організація полк. Мельника? Більше того, чому немає ніякого документу з тих часів, в якому котрась із тих УНРад задекларувала б бодай в морально-політичному аспекті свою позитивну поставу до збройної повстанської боротьби українського народу, скерованої проти німецького окупанта?

А тому, що такого факту в дійсності ніколи не було!

Не задекларувала ніяк свого позитивного ставлення до революційно-збройної боротьби українського народу проти німецького окупанта й третя, обговорювана доповідачкою Рада, а саме „Всеукраїнська Національна Рада”. Доповідачка ж цитує повністю декларацію тієї Ради з датою 22 квітня 1944 р. Так де ж це, яким хоча б натяком згадано в тій декларації позитивне становище того ніби „найвищого політичного представництва українського народу” до протинімецької революційно-збройної боротьби українського народу та задекларовано було б бодай натяком вороже становище до німецького окупанта самої тієї УНРади?

Все це говорить досить переконливо об'єктивному дослідникові історичної правди, що жадна із згаданих УНРад не мала ні фактично, ні ідейно ніякого відношення до революційно-збройної боротьби українського народу проти німецького окупанта.

Для характеристики політичного обличчя тих УНРад відмітимо ще один знаменний момент, а саме, що ті УНРади почали творитись в 1941 р., але на територіальній базі політично-правного стану, заведеного на українських землях німецьким окупантом, а всеукраїнську УНРаду, з декларативним засягом дії на всі українські землі, створено шойно з кінцем квітня 1944 р., коли вже весь „Райхскомісаріят України” та передану румунам частину України, звану „Трансністрія”, зай-

няли знову большевики, а Мадярщина, яка почала виявляти охоту до капітуляції, опинилася фактично й формально під німецькою військовою окупацією. Чому ж тоді не злилися обидві територіальні УНРади в 1942 році у Всеукраїнську НРаду? А тому, що в роках 1941-43 (до квітня 1944) створення такої всеукраїнської УНРади було б декларативним запереченням німецького політично-правного пошматування української території, а обидві УНРади не збиралися „мішатись до великої політики”, тільки бажали працювати в користь українського народу на культурно-освітньому й соціально-економічному полі в рамках створеного німцями політично-правного стану.

Що ніякого політичного характеру не мала й Всеукраїнська Національна Рада і що навіть сама організація полк. Мельника, яка ту раду творила, не вважала тоді ВУНРаду політичним репрезентантом державницьких змагань українського народу, доповідачка могла довідатися з документів самої організації полк. Мельника, якій доповідачка як її член чи симпатик, хіба, довіряє. А в документах тієї організації „ОУН 1929-1954” (стор. 162) знаходимо свідчення члена проводу організації полк. Мельника, інж. Д. Андрієвського:

„По звільненню з в'язниці полк. Мельника і його ближчих співробітників, в кінці 1944 р., націоналісти обох таборів стали вживати заходів для створення Української Репрезентації, яка перевела б розмови з німцями, рятуючи те, що можна було врятувати в час закінчення війни, яке заповідалося вже як недалеке, а також могла б виступити перед державами Антанти. Розмови почались в Берліні, і в них взяли участь, крім полк. А. Мельника, С. Вандери, також гетьман П. Скоропадський, А. Лівницький, проф. І. Мазепа, що прибув з Праги, та проф. В. Кубійович, що очолював Український Центральний Комітет, роля якого мала б незабаром скінчитися. Наприкінці до тих розмов притягнуто і ген. Шандрука”.

Пів року після створення ВУНРади організація полк. Мельника, яка творила ту ВУНРаду, щоприш вживає заходів для створення Української Репрезентації, яка в політичній площині могла б виступати в імені українського народу перед німцями й перед державами Антанти. Для чого б же тоді організації полк. Мельника вживати заходів для створення української політичної репрезентації, коли ця організація мала вже доброго пів року ВУНРаду, як таку ніби політичну репрезентацію? Що більше, виступивши з ініціативою створення української політичної репрезентації в кінці 1944 року, організація полк. Мельника не бере до уваги ВУНРади навіть як партнера до таких переговорів, в яких мова про політичну репрезентацію українського народу! Тоді хто ж визнавав ВУНРаду репрезентантом політичних змагань українського народу, коли навіть ця сама політична організація, яка створила ВУНРаду, не вважала ВУНРади ані політичною репрезентацією українського народу, ані зав'язком для такої політичної репрезентації, ані навіть гідним уваги партнером до розмов про створення політичної української репрезентації?

В цих же документах організації полк. Мельника знаходимо переконливе свідчення й про те, що і на партійному відтинку сама організація полк. Мельника не вважала ВУНРади якимсь політичним репрезентантом українського народу. На стор. 162-163 згадуваного збірника „ОУН 1949-54” член ПУН-у інж. Д. Андрієвський свідчить:

„Голова ПУН вислав 2 травня 1945 р. до Державного Секретаря Стетініюса через команду Американської Армії телеграму, в якій висловив вдовolenня з такого рішення (мова про прийняття УССР до ООН, — П. Д.), а разом з тим ствердив, що делегат уряду Советської України, хто б він не був, не заступає думок і аспірацій української нації. В тій же телеграмі зазначено, що, не маючи змоги порозумітися з іншими українськими політичними групами, автор телеграми не сумнівається, що його ініціатива й постава знайдуть їх повну згоду”.

Отже, чому полк. А. Мельник висилає політичну декларацію щодо державної проблеми України у своєму власному імені, як вождь однієї з українських політичних організацій, не через ВУНРаду? Якби полк. Мельник уважав ВУНРаду політичним репрезентантом українського народу, то зовсім певно розумів би, що компетентною для висилки такої політичної декларації до міністра закордонних справ ЗДА є тільки ВУНРада, а не полк. Мельник. Якщо б, однак, полк. Мельник з якихось мотивів рішився на сепаратний виступ, то бодай згадав би був у своєму меморіалі ту ВУНРаду, як протиставлення большевицькій, незаконній репрезентації України.

Та полк. Мельник ані не намагався використовувати ВУНРаду для переговорів з німцями та для меморіалів до урядів західних альянтів, ані не ставив ніколи ВУНРаду як базу для політичної української репрезентації чи хоч би як партнера для розмов про творення української репрезентації. Бо не тільки всі інші політичні середовища, але й сам провід організації полк. Мельника, який творив ВУНРаду, в тому часі тієї ВУНРади політичною репрезентацією не вважали. І щоприш тепер на еміграції йде намагання декого з тієї організації за посередництвом молоденьких студенток створити й „пустити в народ” легенду про те, нібито творені в часі другої світової війни організацією полк. А. Мельника УНРади були політичною репрезентацією державницьких змагань українського народу й відіграли таку велетенську ролю, що їх треба вважати „одною з найсвітліших сторінок історії наших визвольних змагань бурхливих років останньої світової війни” та „найбільшим виявом державницьких прагнень українського народу” і „найкращими оборонцями українського народу перед повими німецькими окупантами”.

Ми ще раз пригадуємо: це правда, що всі ті УНРади, як і УЦК із своїми клітинами УДК відіграли позитивну, корисну ролю в праці для українського народу в культурно-освітній та в соціально-економічній ділянках в умовах тогочасної політичної ситуації, але політично вони таким позитивом не були, бо в аспекті українських державницьких змагань вони не ставили собі вимог безкомпромісного самостійництва, тільки пра-

гнення культурницько-соціальної автономії в рамках Великонімеччини. І цих двох аспектів справи переплутувати ніяк не можна.

Характер, ролі і значення усіх тих УНРад і УЦК в часі другої світової війни були такі самі, як у періоді між першою і другою світовими війнами на ЗУЗ були УНДО, ФНС й усі інші тодішні урядові партії і організована з їх ініціативи т. зв. „органічна праця” в ділянці культурно-освітній та соціально-господарській! Але якщо розглядати їх тільки під кутом тих ділянок, то вони були позитивні й були корисні для українського народу. З політичного становища однак вони були тільки виявом т. зв. „реальної політики” і угодовства. Кожний українець, що знає відносини на ЗУЗ між першою і другою світовими війнами, з найбільшим признанням згадуватиме дуже корисну для українського народу й української справи діяльність „Просвіти”, „Рідної Школи”, української кооперації, але ж ніхто не стане твердити що „Просвіти”, „Рідні Школи” й українська кооперація в польській державі були „найбільшим виявом державницьких прагнень українського народу” та „найкращими оборонцями українського народу перед польським окупантом”. Бо це було б неправдою. Український нарід організував не тільки „Просвіти”, „Рідні Школи” й кооперацію в рамках польської держави, але й в революційну боротьбу проти польського окупанта, рішуче заперечуючи польську державність на українських землях і наголошуючи, що ціллю політичних змагань українського народу є повне знищення ворожої окупації на українських землях. Ці політичні змагання репрезентував революційно-визвольний рух — УВО й ОУН.

Не можна, отже, перебільшувати й ролі та значення УНРади, тим більше, що й у ділянці культурно-освітній та соціально-економічній ті УНРади за коротенький час свого існування й діяльності ніяк не можуть рівнятися із значенням та осягами „Просвіти”, „Рідної Школи” та кооперації. Але треба признати, що УЦК мав таки більше значення й поважніші осяги, аніж „конкурентів” УНРади.

Для ілюстрації, що саме такий характер мали УНРади, як ми окреслили, згадаємо про зовнішні вияви тих УНРад і їхнього організатора й політичного керівника — організацію полк. Мельника, цитуючи свідчення про це члена ПУН інж. Д. Андрієвського, („ОУН 1929-1954”, стор. 157-159):

„Звернення УНРади у Києві до німецьких властей, коли голова її проф. М. Величківський предложив п. Акерманові проекти відозви до населення і меморандуму до Коха, не знайшли відгуку. Що більше, ніби у відповідь на ці заходи уповноважений Комісаріату п. Райнгардт на конференції з українцями 28 листопада повідомив, що німецька влада забороняє діяльність УНРади, хоч це ще не було заборонаю існування тієї установи. Тоді Голова УНРади звернувся безпосередньо до комісара меморандумом з 10 січня 1942.

„Зрештою в січні 1942 до слова прийшов ПУН, виступивши з меморандумом до Гітлера. Зложений в Бер-

ліні, де перебували під наглядом німецької поліції полк. А. Мельник та кілька його ближчих співробітників, текст меморандуму був повезений до Києва, Львова і Варшави, щоб зібрати під ним підписи Голови УНРади в Києві проф. М. Величківського, Голови УНРади у Львові Митрополита А. Шептицького, Заст. Голови Директорії А. Лівницького, Голови Укр. Комбатантів ген. Омеляновича-Павленка. Гетьман П. Скоропадський приєднався до того меморандуму, виславши листа до канцелярії Гітлера. В цьому виступі не взяв участі С. Бандера, який сидів у в'язниці, а його група, не зважаючи на всі заклики, як напр. от. Т. Бульби, трималась на боці... Це звернення до Гітлера не дало наслідків.

„Тоді ПУН звернувся 24 червня 1942 р. окремим листом до Розенберга. (Міністра гітлерівської Німеччини для окупованих німцями східних теренів Європи. — П. Д.).

„В другому меморандумі, з 25 жовтня того ж року, і до того ж Розенберга, вказано на політику мадярів в Карпатській Україні і поставлено домагання інтервенції збоку німців (!)”.

„ПУН, зважаючи на роллю Гімmlера (головного команданта всієї німецької поліції, зокрема ж злославного Гестапо, — П. Д.) звернувся до нього листом з 10 лютого 1943 р., в якому вказав, що український нарід втрачає довір'я до німців і може не витримати труднощів, спричинених німцями та використовуваних ворожою пропагандою...

„Те саме говорить і телеграма до Гітлера з 8 березня 1943...

„В обличчі катастрофальної ситуації, ПУН в листопаді 1943 р. зробив останню спробу рятувати положення, пропонуючи Гітлерові через Розенберга створення українського „Комітету Дії”, зложеного з осіб, які мають довір'я українських мас і який мав би посередничити між німцями та українцями”.

Отже докладно і точно та сама тактика і та сама політична діяльність, яку вів в часах польської окупації на ЗУЗ український урядовий табір, що його очолювало УНДО. Меморанда, петиції, прохання, пропозиції й остороги, що „український нарід починає втрачати довір'я” до окупанта, який кров'ю залив Україну. А навіть з проєктом своїх відозв до українського народу йде УНРада в Києві до німецького окупаційного комісара узгоджувати з ним текст і одержати дозвіл на випущення відозв до українського народу. Це правда, що всі ті меморанда, петиції, телеграми й прохання до окупаційної влади висилали діячі УНДО в часі польської окупації ЗУЗ і діячі організації полк. Мельника в часі німецької окупації України, з метою помогти українському народові; правда теж, що й за цю діяльність окупаційна влада репресувала авторів „посланій” — польська влада не раз арештувала діячів УНДО й тортурувала їх в польському концентраційному таборі в Березі Картузькій, і також німецька окупаційна влада арештувала діячів організації полк. Мельника й засилала їх в концтабори або й розстрілювала, але все ж таки годі перечити, що політична діяльність УНДО за польських часів була діяльністю

(Продовження з 2-ої стор. обкладинки)

По \$15.00 — В. Крамарчук.

По \$10.00 — Д-р М. Козак.

По \$5.00: О. Крамарчук, С. Ковальчук, Е. Яворський, 9. Яворський, П. Чура, Г. Папіш, В. Дорошак, М. Кухарський, А. Кухарський, Е. Човган, А. Загородний, Я. Абрамчук, Д. Кміт, О. Дмитришин.

По \$5.00: 8. Коляса, М. Гунчак, Л. Тишамп, Я. Давидович, П. Яворський, П. Мізик, М. Чимириш.

Листа ч. 352.

По \$10.00 — П. Пишко.

По \$5.00: О. Колодницький, М. Іваськевич, В. Дембровський, В. Микуляк, М. Муха, Г. Підгайний, Д. Гусак, Р. Смулка, І. Таратула, П. Королевич.

По \$3.00: Отець П. Леськів, А. Мінкович, І. Колодницький, Г. Крамарчук, С. Вовчак.

По \$2.00: Д. Дудинський, В. Семенець, Р. Дорош, М. Іванок, М. Горішник.

Листа ч. 353.

По \$5.00: Д. Мандибур, Г. Литвин, Ю. Вдовичин, Т. Федоришин, П. Кравець М. Свінцицький, І. Вакіряк, Е. Карп'як.

По \$4.00 — С. Августович.

По \$3.00: Г. Ригаїло, М. Солонинка, М. Павлишин.

По \$2.00: П. Кіця, В. Павлишин, Ю. Гайнус, Д. Бриковський, Д. Іфкевич, М. Гаргай.

По \$1.00: М. Кіця, Р. Остапович, М. Луців.

Листа ч. 354.

По \$10.00 — Д. Хабін.

По \$5.00: В. Моцьо, І. Машталір, Т. Петришак, інж. Я. Карп'як, Ю. Никифорок, В. Кміт.

По \$3.00: М. Фейда, М. Січ, М. Навал'яний, І. Пригар.

угодовецькою, і тому її український революційно-визвольний табір поборював. Такою самою угодовецькою була й політична діяльність організації полк. А. Мельника в період німецької окупації України. І немає чого дивуватися, що український революційно-визвольний рух поборював цю угодовецьку політичну діяльність організації полк. Мельника, як поборював перед тим таку ж саму політичну діяльність УНДО.

Д. Андрієвський у цитованому свідченні зовсім слушно зауважує, що і провідник революційної ОУН особисто, і ціла революційна ОУН від усякої участі в „політиці” меморіалів і петицій до Гітлера, Гімmlера, Розенберга й Коха рішуче відмовились і „не зважаючи на всі заклики, як напр. Т. Вульби, тримались на боці”. Так само вперто і послідовно держались осторонь від політики меморіалів, петицій, прохань і телеграм до польського окупаційного уряду українські революційно-визвольні організації УВО й ОУН і їхній провідник полк. Євген Коновалець особисто. І так само вперто й послідовно після другої світової війни український революційно-визвольний рух на рідних землях і на чужині вважав і вважає виключеним писати меморіали, петиції, прохання й телеграми до Сталіна, Берії, Хрущова, Серова і їхніх комісарів в окупованій Україні.

(Продовження буде)

В. Лісович, І. Артм.

По \$2.00: Р. Ставничий, 4. Вавелко, М. Кучинський, О. Бучек, П. Федорців, С. Михайльонка, Андрій Гнатів, Василь Амброзьяк.

По \$1.00 — Д. Радизвський.

Листи чч. 359 і 360.

По \$5.50: — Т. Воляник.

По \$5.00: Інж. О. Покотило, д-р В. Гноєвий, інж. А. Гноєвий, М. Амброзьяк, В. Ніч, П. Бреславець, П. Бриняк, А. Чіхрай, М. Дидик, В. Яблонський, Е. Дудар, Г. Фішер, В. Сас, І. Марців, М. Стець, К. Сольчаник, М. Вовчик, С. Тринька.

По \$3.00: М. Гноєвий, А. Яцків, П. Малицький, Б. Гуцал, В. Микуляк, П. Квасниця, С. Смит.

По \$2.50 — Б. Цюрупайлович.

По \$2.00: С. Павлишин, О. Гоцик, А. Сигерич, В. Сигерич, В. Лісович, В. Крамарчук.

ВІДДІЛ ООЧСУ АЛЛЕНТАВН

По \$15.00 — Д. Хорват.

По \$10.00: Похоронне заведення „Вебер”, пекарня „Іджуп Стор”.

По \$5.00: Стасів Іван, Путько Михайло, Іванів Михайло, Ковальський Іван, Тищенко Іван, Пукшин Микола, Проць Омелян, Швець Іван, Федорак Іван.

По \$3.00: Отець Барил'як Тома, Войцікевич Андрій, Мотрук Прокіп, Процак Іван, Кацалпир Степан, Петровський Степан, Белзецький Михайло, Вокрин Іван, Заворський Іван, Олещук Роман, Вазил'як Володимир, Муха Степан, Морковчук Іван.

По \$2.00: Могузко Олекса, Гелитканич Василь, Белзецький Василь, Печений Володимир, Романишин Василь, Качмар Михайло, Кривоніс Петро, Зінченко Яків, Горбач Іван, Гук Михайло, Кулик Іван, Федоринець Іван, Снєжек Тадеуш, Перун Василь, Хомка Мирослав, Когут Стефан, Горбовий Петро, Юричко Михайло, Лепета Осип, Баранчак Михайло, Гудзь Дмитро, Кузьмяк Василь, Вус Іван, Паращак Дмитро, Чубенко Теодор, Кисілевська Іванна, Романишин Петро.

По \$1.50 — Проць Андрій.

По \$1.00: Онщенко Семен, Вітровий Роман, Гобніч Василь, Верхова Пелагія, Вогуш Григорій, Іванісік Марія, Юрчак Михайло, Фаник Петро, Масиканич Максим, Сидор Катерина, Марущак Анна, Попчик Василь, Фищак Михайло.

ВІДДІЛ ООЧСУ БОФФАЛО

Листа ч. 376 — \$149.00. Збірщик П. Потоцький.

По \$8.00 — П. Білецький.

По \$5.00: М. Панамаренко, О. Ліщинський, К. Бурда, І. Ширий, В. Триняк, В. Кусий, М. Незнайко, М. Палцан, І. Чмола, С. Паславський, П. Мозяк, М. Івахів, Й. Коростинський, В. Петрівський, М. Козаревич, І. Гарячий, М. Салдит, І. Голобут, С. Гладун.

По \$4.00 — П. і Р. Турик.

По \$3.00: К. Панасевич, С. Волинець, М. Тарабан, М. Осадчук, Д. Гошовський.

По \$2.00: М. Фарима, В. Буцєрка, М. Бурій, І. Васильковський, І. Щєрба, В. Камад, П. Леваднюк, О. Павлів, Т. Осадчук, В. Маланюк, З. Худий, В. Скубіш, К. Герєга.

По \$1.00 — П. Самутин.
Листи чч. 378, 385, 388 — \$71.00. Збірщики: М. Долинюк і П. Баранюк.

По \$10.00: М. Лисак, Т. Тарнавський, П. Вендина.

По \$5.00: М. Барицький, С. Ходань, О. Хомяк, Д. Джек, П. Баранюк.

По \$3.00: М. Мисків, В. Михайлюк, Т. Криницький, М. Долинюк.

По \$2.00: М. Кобіль, В. Михайлюк.

Листа ч. 379 — \$82.00. Збірщик А. Петришин.

По \$10.00: І. Мосійчук, Т. Михаськів, В. Мороз.

По \$5.00: А. Петришин, П. Плотиця, Г. Костів, З. Сташків.

По \$4.00 — М. Коцай.

По \$3.00: О. Зілінський, О. Вілоголовський, О. Таран, Потішко.

По \$2.00: Е. Шот, М. Пелих, М. Пушкалин, Сарахман, Курець, Боднарський, Т. Рудай, П. Наконечний.

Листа ч. 380 — \$89.50. Збірщик В. Вільчинський.

По \$10.00: П. Перцак, М. Кавалір.

По \$5.00: В. Вільчинський, С. Кокотайло, І. Щерба, М. Тушницький.

По \$3.00: М. Левицький, М. Прийма, Г. Папуга, І. Сало, І. Гузар.

По \$2.00: І. Кравець, Г. Добрикевич, Д. Крупа, О. Паліш, С. Грекулак, В. Регула, М. Мочерняк, В. Станкевич, Ю. Круцько, С. Круцько, П. Номинанік, Р. Партика, М. Гаравус, П. Володка, О. Курляк.

По \$1.50 — В. Йопик.

По \$1.00: І. Головатий, Ф. Вітковський, Р. Кастошнай.

Листи чч. 381, 390 — \$97.00. Збірщик М. Юрків.

По \$5.00: М. Сташків, А. Врубель, В. Войко, М. Галя, А. Скробаля, Д. Мацьків, О. Жаборинський, С. Войко.

По \$4.00: П. Пугач, С. Макарик.

По \$3.00: С. Шиманський, П. Шевчишин, Ю. Войчак, П. Ганусяк, В. Мовчко, І. Жук.

По \$2.00: М. Артимонович, М. Мохнач, о. И. Чайковський, О. Троян, В. Костишин, С. Душенко, В. Нагріймнер, М. Панчишин, І. Маленчук, М. Самійло, П. Теплицький, П. Вороняк, С. Балюта, А. Войчак.

По \$1.00: Ф. Різун, С. Попадюк, В. Пруца.

Листи чч. 383, 392, 394 — \$104.00. Збірщик В. Середюк.

По \$5.00: В. Середюк, М. Телюк, П. Никифоров, С. Нагнибіда, Д. Рубель, М. Мачупа.

По \$3.00: Д. Принь, С. Шпшка, М. Борачок, Д. Гілецький, М. Козар, М. Бурак.

По \$2.00: Лестіціонс, С. Завіський, Ю. Конопотський, М. Плечій, О. Смеречинський, Л. Савчишин, І. Козоріз, Ф. Наливайко, М. Несторук, Ф. Райца, П. Бурда, Р. Вагнюк, А. Денека, М. Вельмега, С. Шипилявий, В. Макух, В. Цигинка, І. Капраль, П. Нижник, М. Матвійків, В. Басараб, М. Харух, Д. Антонів, І. Домінкевич, М. Смуk.

По \$1.00: В. Дусанівський, М. Михайлів, М. Какогон, А. Седлярчук, І. Лехновський, О. Кулик.

Листи чч. 386, 393 — \$156.00. Збірщик В. Пристайко.

По \$10.00: М. Макогон, Д. Яремко.

По \$5.00: П. Потоцький, М. Несторук, С. Дашкевич, В. Юрчишин, З. Саган, М. Лоза, В. Федорак, М. Смольницький, М. Орос, О. Іващенко, О. Слотюк, І. Геленда, М. Скробаля, М. Вашкурок.

По \$3.00: О. Воронин, О. і О. Бережницький, П. Федик, Ф. Іскало.

По \$2.00: А. Кобрин, К. Дзюба, М. Шумський, П. Балух, В. Пашковський, Ю. Лаврівський, З. Мякий, І. Регула, Р. Войчак, А. Руда-Лисак, Р. Л. Цьолко, В. Федик, М. Корнецький, А. Коваль, М. Колачко, А. Гомінда, І. Ваг, М. Котелець, М. Гурний, П. Бутелен, М. Кость, М. Меджа, І. Пігончик, З. Сасик, М. Бирва.

По \$1.00: В. Ставничий, М. Шафран, В. Алексеєвич, К. Броско.

Листи чч. 377, 389 — \$203.00. Збірщик Ю. Чучман.

По \$20.00 — Нестор Процик.

По \$10.00: М. і С. Квасницький, М. Грицишин, В. Райца, Д. Завадівський, Г. Василичин, И. Кочут.

По \$5.00: Л. Головатий, М. Пагаратний, О. Пастухевич, М. Броніцький, В. Войтович, М. Петрович, І. Кордупель, М. Данило, Е. Вітрик, М. Кудерявець, В. Войтко, І. Мураль, Ю. Чучман, П. Ковалик, В. Демків, Е. і С. Мандзій.

По \$4.00: О. Кульчицький, А. Пастух, Польовий-Яцишин.

По \$3.00: М. Осмак, І. Хомен, А. Ткачук, С. Горбачук, І. Телюк.

По \$2.00: М. Завадівський, Г. Парацій, Г. Парнюк, А. Крих, П. Швець, А. Гайдар, А. Крупницький, П. Мандзій.

Листи чч. 382, 387 — \$293.00. Збірщик І. Горбачук.

По \$25.00 — Е. Луковський.

По \$10.00: Е. Чикота, І. Матвійшин, Е. Романишин.

По \$5.00: Е. Гулик, І. Горбачук, С. Хомин, П. Пусак, С. Гладіш, О. Чіп, М. Юрків, Е. Стецьків, Ю. Гудимяк, Ю. Попадин, І. Грега, І. Шевчук, О. Павшик, А. Вішка, А. Антонішин, М. Морозевич, В. Павличин, І. Слободян, Е. Андрій, прот. І. Крестюк, І. Андріюк, Л. Гринчак, П. Хома, М. Боднарек, М. Блендоногий, М. Хутко, М. Курляк, П. Гринчак, І. Салаяк, І. Присяжний, А. Швець.

По \$4.00 — Постернак.

По \$3.00: В. Кушнір, Д. Ганущак, М. Мандзій, П. Стодуляк, В. Мельник, Л. Коломиєць, В. Смолінський, М. Коростій, С. Жуковський, Д. Льківський.

По \$2.00: Д. Дранка, И. Саржинський, В. Уляк, М. Лисенко, П. Вобенчук, В. Панкевич, І. Була, П. Федик, С. Шрамко, М. Депутат, І. Кульчицький, Врискій, Канасевич, М. Іваночко, М. Значко, А. Андрійчук, Ю. Осадца, І. Дроздовський, І. Новадлий, Голубицький, Гнатів.

По \$1.00: Віда, А. Гайдар, В. Лащик, Р. Гарасим, М. Кулік, М. Новадлий, А. Козій.

**МІСЯЦЬ ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ І КНИЖКИ — МІСЯЦЬ
ПРЕСОВОЇ КАМПАНІЇ „ВІСНИКА”.**

**22-ий ВІДДІЛ ООЧСУ І ОСЕРЕДОК СУМА
ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ В БОФФАЛО**

Листа ч. 391 — \$250.00. Збірщик Ю. Гудимак.

По \$250.00 — Український Дім „Дніпро“.

По \$10.00 — М. Жук.

По \$5.00: В. Пристайко, Д. Дячишин, Н. В.

По \$3.00: М. Несторук, М. Паславський.

По \$2.00: І. Дикий, Я. Пішак, Стеценко, Ф. Щербак, М. Остапук, Р. Войчак, В. Глухий, Е. Марочканіч, П. Васишин.

Листа ч. 395 — \$99.50. Збірщик Д. Пітолай.

По \$10.00 — П. Вутрин.

По \$5.00: І. Чинчик, Собейко, П. Тиховський, В. Данилюк, Р. Шлапак, Д. Пітолай.

По \$4.00 — М. Стадник.

По \$3.00: Сікорський, І. Матвіїв, Ю. Козуб, М. Кісіль, О. Слабик.

По \$2.00: М. Різник, М. Піскар, Березюк, А. Кривий, М. Паньків, В. Андрійчук, І. Гнатишин, В. Вумбар, С. Гриндик, І. Левчук, М. Найдеч, С. Гірдіно, М. Воднар, Смирка, Самардак.

По \$1.50 — В. Пукало.

По \$1.00: В. Вейгер, В. Щітка, Ф. Громоцький, Р. Баранік.

ВІДДІЛ ООЧСУ В ПЕРТ АМБОЙ

Листи чч. 396, 397, 398, 399, 405 — \$433.25.

По \$15.00 — К. Миронович.

По \$10.00: Іван Гураль, Стефан Галата, Евдокія Аристович, Микола Степась, Гриць Тарасюк, Мирослав Кузіо, Микола Лишак, Петро Стахів, Петро Стрілка.

По \$9.00 — Павло Вадяк.

По \$5.00: Йосиф Годиняк, Антоніна Капіо, Чарлс Варалецький, Стефан Терепенко, Домініка Тарасюк, Василь Тарасюк, Володимир Гладич, д-р Петро Васко, Борне Науменко, Євген Науменко, Михайло Киртичак, Укр. Демократичний Клуб, Теодор Гавриш, Ярослав Тимків, Петро Тицький, Ллько Фечок, Михайло Квасюк, Богдан Левицький, Микола Тулис, Йосиф Шот, Олекса Ковалевський Марія Ковалевська, Стефан Лопушанський, Стефан Мельник, Фединський, Анастасія Харченко.

По \$4.00: От. Дмитро Федасюк, Род. Максимович, Ева Крицька.

По \$3.00: Маров, Петро Прус, Благий, Юрій Карач, Лука Циктор, Ллько Лабуза, от. Стефан Сидор, Йосиф Андрусечко, Дмитро Федин, Микола Олійник.

По \$2.00: Олекса Капцьо, П. Пліско, Андрій Копі, Йосиф Терепенко, Н. Н., Михайло Мисак, Шнір, Юрій Литка, Йосиф Яремчак, Дмитро Дячишин, Йосиф Рілик Михайло Базилевич, Анна Шевчик, Стефан Грабар, Петро Гадек, Василь Лімай, Дмитро Степась, Семен Дзіоба, Петро Варалецький, Іван Савчак, Михайло Степась, Деліман, Стефан Возьний, Михайло Лайкош, Анна Возьний, Марія Де Олівера, Дмитро Лозинський, Микола Глива, Василь Чабан, Когут, Космина, Йосиф Степась, Елізабет Вуйцік, Михайло Блискун, Йосиф Дуеліт, Дмитро Вовк, Михайло Фединшин, Роман Ам-

бровевич, Іван Гадек, Іван Пашуляк, Михайло Вадяк, Іван Фединшин, Анна Романко, Василь Папаца, Мирон Дячишин, Стефан Дячишин, Іван Мельник, Антін Запоточний, Василь Стечак, Йосиф Андрусечко, Ллько Сідун, Іван Васильців, інж. Анатоль Вовк, Володимир Левкович, Роман Станько, Якубович, Зельвах.

По \$1.00: Василь Важан, В. Пацканик, Василь Молте, Тартальоне, Василь Матковський, Стефан Фединшин, Теодор Лабуза, Пашуля, Василь Стек, Пилип Стуцький, д-р Юрій Срібний, Микола Яремко, Павло Яремко, Йосиф Коцюба, Іван Ворона, Теодор Іваніло, Вал. Малкевіч, Чарлс Дячишин, інж. Тарас Грицай, Григорій Бабін, Люіс Медвик, Гриць Сіган, Іван Баган, Теодор Прус, Мирон Прус, Конів, Петро Зайлик, В. Березовський, Бени Андрусечко, Марія Вадяк, Анна Сетник, Катерина Федин, Анна Романець.

По \$0.25 — Н. Н.

**ОСЕРЕДОК СУМА ІМ. ПОЛК. ІВАНА БОГУНА
ЧІКАГО СЕРЕДНІЙ ПІВДЕНЬ**

Листи чч.: 409, 410, 411 — \$180.00.

По \$10.00: Хома П., Походько Г., Осередок СУМА ім. полк. І. Богуня.

По \$5.00: Кравчишин І, Присташ Г., Чурма Т., Гринько В., Кривачук М., Ячишин М., Хомин І., Козій А., Брицький В., Бардахівський І., Заброцький С., Палушкевич М., Колодчин Ф., Тринога С.

По \$3.00 — Н. Н.

По \$2.00: Зеліско А., Вередюк І., Васирина М., Юськів М., Слободян П., Бурбан М., Евстахій Я., Свірський І., Ясілький О., Сальський М., Хомик В., Максим М., Харів М., Ханас М., Кучер А., Костик І., Тимець М., Михайлишин М., Орищук П., Сторчак М., Грохола В., Лужний П., Пірко І., Гнатишин В., Кичма М., Бричка В., Думик В., Гулич Д.

По \$1.00: Гавришків М., Мироняк А., Сніданко В., Вербовецький С., Матичак В., Побідинський О., Левус О., Гітовський В., Сулима Л., Пачовський И., Василів П., Цуна Є., Похла А., Вовчук В., Дума Д., Косар І., Мацевко І., Тараболъ П., Пірко Ст., Гаврилів М., Ханас П.

ОСЕРЕДОК СУМА ІМ. КРУТ, ЧІКАГО — ПІВДЕНЬ

Листи чч. 406, 407 — \$190.50. Збірщики: Остап М., Чомко Г., Семків М.

По \$10.00 — Білецький М.

По \$5.00: Фичуляк, Ярема О., Танчак П., Савчак В., Єдліцький М., Семків М., Подлецький І., Остап М., Логай М., Мединський С., Ватаманюк Ю., Спольський О., Дронь Г., Салацький І., Бойчук П., Петрущак І., Сидорович Ю., Демкович І., Івахів М., Павленко П., Шатинський В., Щурко А.

По \$4.00: Ярка І., Джус П.

По \$3.00: Окрух С., Шатинський І., Сталевий С., Бурдяк А., Стебельський М., Котів В., Василюк С., Чомко Г., Государ Д., Мураль М., Василів І.

По \$2.50 — Микитин В.

По \$2.00: Жеребний І., Дмитрів В., Пипський М., Кравчишин В., Шатинський М., Павленко В., Каложний Д., Жовнір І., Коколюс О., Сеньків М., Шкірпан Д.

По \$1.00: Кліщук О., Лешко Д., Поліщук І., Фургаль І., Шиманьчик О.

(Продовження збірки в наступному числі)

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРЕ СПАСИБІ!